

ญาณ ๑๖ ที่สอบรู้ได้ด้วยตนเอง

และ ปฏิบัติให้บรรลุได้แท้จริง มีระดับมีขั้น

ญาณ ๑๖ (โสฬสญาณ ที่เป็นสันทิฏฐิโก และเป็นเอหิปัสสิโก)

คำว่า “ญาณ” นั้น คือ ความเข้าใจ ความรู้ ความปรากฏ
 แจ่มในใจของบุคคล ใครรู้อะไรได้ คนนั้นก็คือ มี “ญาณ” ในสิ่ง
 นั้นเรื่องนั้น ซึ่งความรู้ความเข้าใจ หรือ “ญาณ” ดังว่านี้ มีแง่มิ
 ทางมีเหลี่ยม ของความปรากฏแจ่มในใจของบุคคลได้ เป็น
 ประการต่างๆ นานา ได้มากมาย เหลี่ยมมุมอันล้วนเรียกว่า
 ความรู้ ความเข้าใจ หรือเรียก “ญาณ” ได้ทั้งนั้น

จึงจะต้องจำกัดความลงไปให้แน่ชัดเสียก่อนว่า
 สำหรับ “ญาณ ๑๖” นี้ นั้น เราหมายเอาจำเพาะลงไปเลย
 คือ ความรู้ ความเข้าใจ ในการเป็นอยู่ของตนเอง ที่ได้รู้ได้แจ่ม

ถึงสิ่งที่คุณควรหลุดควรพ้น และได้หลุดได้พ้นเบาว่างอย่าง
แท้จริง ไม่ใช่เที่ยวได้รู้หรือเข้าใจในอะไรอื่นๆ

ต้องเป็นความรู้ ความเข้าใจในชีวิตแท้ๆ ของตนเองว่า
ได้ดำเนินไปสู่จุดสูงสุดขั้นดีขึ้นไป พ้นทุกข์ที่แท้จริงขึ้น และเป็น
คนดีแท้ ๆ จริง ๆ ให้แก่สังคมในโลกนี้ด้วย เพราะเราได้ละโลกะ
ได้ตัดโทสะ ทั้งมีปัญญาแท้ๆ ถูกต้องรู้จริง ในสิ่งที่ควรละควรตัด
ไปตามลำดับ อันยังมีที่ตน หรือที่ตนยังติดยังมีมาอยู่ เป็นผู้หมด
ความมงายหลงตามโลกเขา ได้อย่างถูกแท้ถูกจริง จึงจะเรียกว่า
“มีปัญญาแท้ๆ ถูกต้องรู้จริง”

จุดเริ่มต้นที่เราจะเริ่ม “รู้” หรือเริ่มมี “ญาณ” ก็คือจะเริ่มตั้ง
ต้นรู้ได้กันที่ตนเอง (ฐานแท้) นี้แหละว่าตนติดอะไร? (คำว่า “ติด”
นี้ ภาษาบาลีว่า “สุราเมрымมชชะปมาทัญฐานา”) ตนยึดอะไร?
(คำว่า “ยึด” นี้คือ ผังมันไม่ยอมวางอยู่ในใจ บาลีว่า “อุปาทาน”
หรือ “อภินิเวสายะ” อันหมายความว่า หลงว่าเป็นที่อยู่อันแสน
สำราญ ก็เลยปักหลักยึดมันเข้าให้) คนโง่หลงเป็นทาสอะไร? (บาลี

ว่า “โมหะ”) และตนมีความรู้ที่อยู่อกท่วมหัว เต็มหูเต็มหัวนั้น มันมีอะไรบ้างที่ใช้ได้ “ดีที่สุด” ที่เรียกว่า “วิชา” แท้ ๆ? อะไรคือ “เดรัจฉานวิชา”?

ผู้เริ่มมี “ญาณ” จะค่อยๆ รู้มากขึ้น เพิ่มขึ้นสูงขึ้น ก็คือจะเป็นผู้เลิกทิ้ง วางจาก “สิ่งที่ฟุ้งเพื่อฟุ้งเพื่อย เกินความจำเป็นอันแท้จริง” (นี่แหละแปลว่า “กิเลส”) ได้ขึ้นมาเรื่อย ๆ ละเอียดซ้อน หมุนรู้เป็น ญาณ ๑, ญาณ ๒ ไปถึงญาณ ๑๖ และเรื่องอื่นสิ่งอื่น ก็เริ่มเกิดญาณ ๑. ญาณ ๒ ... ไล่ไปถึงญาณ ๑๖ วนรู้ซบซ้อนซ้อนให้แก่ผู้ตั้งใจประพฤติธรรมที่แท้จริง มีวิริยะอุตสาหะเรื่อย ๆ ไป

และแล้วคนผู้มี “ญาณ ๑๖” เป็นที่สุด ก็จะเป็นผู้ใช้ “ความรู้” (วิชา) ที่ท่านแจ้งแล้วว่า “ดีที่สุด” นั้น เกื้อกูลตน เกื้อกูลโลกต่อไป จนกว่าจะดับขั้นสิ้นลมปราณ

“ญาณ ๑๖” ที่จะกล่าวถึงนี้ จะ “รู้” อย่างนี้ ไม่ใช่ไปรู้เดรัจฉานวิชา (วิชาที่ไม่พาดนและผู้อื่น ละคลายกิเลส-ตัณหา-

อุปาทาน) ไม่ใช่ไปรู้สิ่งที่ตนเองไม่ได้เกี่ยวข้อง หรือเรื่องที่ไกลตน จนเกินความแท้จริง พูดให้ชัดๆ ก็คือ ไม่ใช่ไป “รู้” สิ่งที่ไกลเกิน เหตุเกินปัจจัยแท้ ที่ตนเกี่ยวข้องอยู่ในชีวิตจริงๆ อันนี้สำคัญ มาก เพราะคนชอบไป “รู้” สิ่งที่เพ้อ หรือสิ่งที่ตนยังไม่มี ยังไม่อยู่ในฐานะที่จะต้องเอามาเป็นภาระ แต่ไปคว้าเอามาเป็นภาระ เอามาติดยึดจริงจัง โดยเรียกว่าความรู้รอบตัว ก็ตาม ความรู้อัน ก้าวหน้าก็ตาม หรือรู้ให้มากๆ จะได้ชื่อว่าเก่งกว่าคนอื่น เป็นผู้ทัน โลกก็ตาม หรือแม้จะไปท่องเอา “พระไตรปิฎก” มาให้ได้ทั้งหมด ทั้งสิ้น พร้อมทั้งท่องเอา “ญาณ ๑๖” มาด้วยอย่างซ้ำของคลอง ปืดก็ตาม

ความรู้ที่กล่าวมานั้น ก็เรียกว่าความรู้ หรือ “ญาณ” เหมือนกัน เป็น “พหูสูต” แต่ไม่ใช่ “พาหุสัจจะ” คือรู้มาก รู้ กว้าง รู้เยอะ อะไรๆ ก็เที่ยวได้รู้ไปหมด แต่ไม่มีเนื้อไม่มีแก่น จริงๆ ในตน แต่ไม่ได้ช่วยตนให้พ้นทุกข์พ้นภัย หรือพ้นกิเลส- ตัณหา-อุปาทาน ได้เลย อย่างนี้มี “ญาณ” เหมือนกัน แต่ไม่อยู่ใน

“ญาณ ๑๖” (แม้จะท่องเอา เรียนปริยัติเอา “ญาณ ๑๖” มาได้ จนสามารถนำมาบอกแก่ใครอื่นได้ อย่างละเอียดก็ตาม) เพราะ เป็น “ความรู้” ที่ออกนอก “กรรมฐาน” อันผู้จะเกิด “ญาณ ๑๖” ได้ จะต้องเข้าใจ “ฐาน” ที่แท้จริงให้ได้ ถ้าใครไปใฝ่ “รู้” มุ่ง “รู้” หรือ ไปหลง “ความรู้” ที่ไกลเกิน “ฐาน” ไกลเกินสิ่งที่ ตนสัมพันธ์อยู่ ติดยัดอยู่จริง คนนั้นกำลังมี “ปมาทัฏฐฐาน” คือ มัว เมา หลงผิดฐานะที่แท้ของตนอย่างตื้อด้าน จะไม่ได้ “รู้ จริง” เป็นอันขาด จะไม่เกิด “ญาณ ๑๖” ในตน

“ฐาน” ที่จะต้องประพฤติให้แจ้ง กระทบกับตนให้ “รู้จริง” (ที่เรียกว่า “กรรมฐาน”) นั้น ก็คือ “กาย” เราสัมพันธ์อยู่กับสิ่งใด เรื่องใดกันในทุกวันนี้? “ความรู้สึกรับรสบชาติ” (เวทนา) ของเรา มันเกิดแล้วเกิดเล่า เกี่ยวข้องอยู่กับสิ่งใดเรื่องใดกันในทุกวันนี้ “จิต” เราคิดนอก-ปรุงใน อยู่กับสิ่งใดเรื่องใดกันนักหนา ในทุก ขณะนี้?

ต้องจับ “รู้” ให้ถูก “กาย” ถูก “เวทนา” ถูก “จิต” ของเรา
 จริง ๆ ให้ได้ แล้วแยกแยะวิจัยวิจารณ์ให้ออกว่า ที่เราไปสัมพันธ์
 ด้วยทั้งหลายนั้น มันจำเป็นกับ “ชีวิตแท้ๆ” ที่ตั้งอยู่นี้แค่
 ไหน? จะตัดทิ้ง เลิกเสียจะดีไหม? แล้วหัดลดหัดเลิก หัดน้อยลงๆ
 (อัปปีจนะ) ให้ได้เรื่อยๆ เรียนรู้คำว่า “ชีวิต” ให้ซาบซึ้ง

“ชีวิต” ของคนมันมี “ภาวะ” เกรอะกรัง ต้องแบกต้องหาม
 สิ่งที่เกิดขึ้นกว่าคำว่า “ชีวิต” ไว้มากเหลือเกินจริงๆ

“ชีวิต” จริงๆ ใช้ปัจจัย ๔ อันมีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม มีที่ให้มัน
 วางกาย พักผ่อนหลับนอนบ้าง ถ้าเป็นโรคก็มีการรักษาบ้าง มีเท่านั้น
 ให้มัน คำว่า “ชีวิต” ก็ตั้งอยู่ได้จริงๆ นอกหน้านั้น ก็เป็นสิ่งที่เริ่ม
 ฟุ้งเพื่อฟุ้งเพื่อย เกินความจำเป็นอันแท้จริงออกไป ตาม “ฐานะ”
 ของบุคคลนั้นๆ ทั้งสิ้น

ถ้า “ฐานะ” อย่างพระพุทธเจ้า พระอรหันต์เจ้าทั้งหลาย ก็
 จะมี “บริวาร” หรือ “เครื่องสังฆาร” หรือจะเรียกว่า “เครื่อง
 ประกอบปรุงแต่งของชีวิต เพิ่มจากปัจจัย ๔” ขึ้นมาอีกนิดหน่อย

เช่น มีบาตร มีมิดโกลน ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่จำเป็นแท้จริง ที่จะ
 ก่อประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน และจะมีน้อยที่สุดเท่าที่จะมี
 ได้ สม “ฐานะ” ที่แท้ ของผู้บรรลุนั้น ๆ จะจำเป็นอย่างแท้จริง
 ด้วยปัญญา หรือด้วยญาณของผู้บรรลุนั้น ๆ เอง ผู้บรรลุคือผู้ที่จะ
 มีน้อยลง ๆ ไปหาสภาพ“มีน้อยที่สุด” จนถึงขั้น “ไม่มี” ส่วนผู้
 ไม่บรรลุนั้น จะมีมากขึ้น ๆ ใหญ่ขึ้น ๆ จน“มี”ไม่มีที่สิ้นสุด

ผู้ใดทำตนให้มี “บริวาร” หรือ “เครื่องสังฆาร” น้อยที่สุดได้
 เท่าใด ก็จะไม่เบียดเบียน จะสะดวกสบายยิ่งเท่านั้น ๆ เพราะไม่ต้อง
 เกราะกรังไปด้วยภาระ ไม่ต้องแบกต้องหาม ไม่ต้องห่วงต้องโหย
 หาสิ่งใดอันใดมากเท่าใด ผู้นั้นก็เป็นผู้พ้นทุกข์มากเท่านั้น และจะ
 เป็นผู้ที่มี “ชีวิต” อยู่ เพื่อประโยชน์แก่เพื่อนสัตว์โลกได้มากกว่า
 ผู้ที่ยังมีภาระมาก มีเรื่องจะต้องแบกต้องหาม ต้องห่วงต้องโหยหา
 มาก อย่างแท้จริงด้วย ทั้งพาไปสู่จุด “ดีที่สุด” ถูกต้องตรงทาง
 มากกว่าด้วย

ขอให้เรียนรู้ “ชีวิต” โดยเริ่มตรวจที่ตนเองเข้าเกิด เมื่อเริ่มเกิด “ญาณ” ที่แท้จริงขึ้นมา ตั้งแต่ญาณ ๑ คือรู้ว่า “กาย” เรา “จิต” เรา มันไปกระอะกรัง หอบหิ้ว โหยหาอยู่กับอะไร? เกิดญาณ ๒ คือรู้ว่า เราไปมัวหลงยึดหลงแบก หลงหาม หลงห่วง หลงโหยหาสิ่งนั้นสิ่งนี้ ว่าเป็นปัจจัยเป็นสิ่งที่ต้องได้ต้องมีต้องเอา ต้องหวงแหน ต้องสะสม (ปริศคหะ) อยู่เนิ่น มันถูกแล้วหรือ ? มันดีจริงหรือ ? ขอให้วิจารณ์วิจัยให้หนัก แล้วลองหัดลดลงบ้าง ท่านจะได้มี “ฐานะ” ที่เล็กกลงๆ จนเหลือเบาบาง เช่น พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลายได้แล้ว ท่านจะได้ชื่อว่าเป็นผู้พ้นทุกข์เป็นที่สุด ทั้งจะเป็นผู้ที่ “ช่วยเหลือโลก” สงเคราะห์โลก ได้อย่างดีที่สุดในด้วย โลกต้องการผู้มี “ญาณ ๑๖” เหลือเกิน

แต่ไม่ใช่ต้องการเพียงผู้ท่องภาษา ของ “ญาณ ๑๖” ได้เท่านั้น เป็นอันขาด เพราะผู้ท่องได้แต่ภาษาบาลี ก็คือผู้ยังมี “ภาษา” ที่จำได้ท่องได้นั้นแหละเป็น “ภาระ” อยู่นั่นเอง แลผมทำให้หลงตนว่า “ตนรู้” แล้วซึ่้มักจะเอาภาษาออกมาอวด

อธิบายผสมภูมิรู้ ตามความเข้าใจของตนเข้าไป ทำให้ “ญาณ ๑๖” เลอะแปดเปื้อนไปด้วย “ภูมิ” อันยังไม่ใช่ “ญาณ ๑๖” แท้จริง ถูกเนื้อถูกตัว “ญาณ ๑๖” จึงหย่อนลงมาเป็น “ยาน ๑๖” เพราะรู้แต่ภาษานั้น จะพาประพฤติหย่อนยานโตงเตง ไม่รู้ กิเลส ไม่รู้ค้นหา ไม่แจ้งในอุปาทาน และ ไม่พากันเคร่งครัดตัด กิเลส ตัดสิ่งที่ติดหลงเสพยาภัยกันเสียเลย แต่ไปเคร่งอยู่เพียง “ภาษา” หลงนึกว่าสูง ว่าถูก ว่าดีแล้ว แล้วอำนาจแห่งกิเลส-ค้นหา ของผู้มี “ยาน ๑๖” นั้น ก็จะคิดค้นภาษามาอธิบายต่อ และต่อออกไป เรื่อยๆ ทว่า ไม่เข้าเป้า ไม่วกเข้ามาตัดกิเลสค้นหา แต่จะ กลายเป็น “จินตามยปัญญา” อยู่เพียง “ภาพพจน์” หรือคือ “อัตตวาทุปปาทาน” เท่านั้น อันจะบรรลุจริงไม่ได้เลย

“ญาณ ๑๖” นั้น จะสอบรู้ได้ด้วยตนเองจริง ๆ อย่าไปหลง ให้ใคร ๆ เขาหลอกให้คะแนนแก่เราอยู่เลย เพราะ “ญาณ” นั้น คือ “ตัวรู้” มันเกิด “รู้” ที่ผู้รู้เองเป็นปัจจัยตั้ง ไม่ใช่ผู้เกิด “ปัจจัยตั้ง” จะต้องไปให้คนอื่น เขา “รู้” ให้เรา หรือ “รู้” แทนเรา ถ้าเรายัง

ไม่ “รู้” ในตัวเราเอง แล้วไปหลงเพ้อกับคำบอกของคนอื่นอยู่ว่า เราได้ญาณนั้นญาณนี้ ทั้ง ๆ ที่แสนจะไม่เข้าใจว่า แค่รูป-นามที่ตน ตัดตนยึดอยู่นั้นคืออะไร? ก็เป็น “ความหลง”(โมหะ) ที่ซ้อน “อวิชชา” หนักทวีในคนผู้ถูกหลอกนั้น เข้าไปอีก “ญาณ ๑๖” คือภูมิ คือปัญญาแท้ คือวิมุตติจริง ที่เจ้าตัวเกิดเองมีเอง เป็น “เวทิตตัพโพ” (บัณฑิต) เป็น “วิญญบุคคผล” เองแท้ ๆ

ดังนั้น จงตั้งใจเป็นกลางดี ๆ แล้วค่อย ๆ อ่านดู ญาณทั้ง ๑๖ ข้อ ดี ๆ จะได้อธิบายตั้งแต่ญาณ ๑ ต่อไป ณ บัดนี้

๑. นามรูปปริจเฉทญาณ คือ มีความรู้แจ้งจริงชัด ในรูปและนาม โดยแบ่งออกแยกได้ว่า อย่างนั้นคือ “รูป” อย่างนี้คือ “นาม” ผู้ใดมีปัญญารู้ ผู้ใดแยกได้ ผู้ใดเข้าใจ “รูป” เข้าใจ “นาม” ชัดถูกต้อง ผู้นั้นก็มี “นามรูปปริจเฉทญาณ” ตามสิ่งที่ตนแยกได้ ตามสภาวะธรรมที่ตนสามารถเข้าใจได้ รู้ได้แค่ชั้นหยาบๆ

ง่าย ๆ ก็เป็น “นามรูปปริจเฉทญาณ” ชั้นหยาบชั้นง่าย ถ้ารู้ได้
ละเอียดขึ้นสูงขึ้นไป ก็เป็น “ญาณ” ชั้นสูงชั้น ๆ

“รูป” คือสิ่งที่ถูกรู้ หรือ สภาวะที่นามเข้าไปรู้อะไรนั้น

“นาม” คือ **ตัวผู้รู้** หรือ สภาวะรู้ที่เข้าไปสัมผัสกับรูปนั้น ๆ เช่น ;
วัตถุต่าง ๆ เป็นรูป, คนผู้เข้าไปสัมผัสรู้วัตถุต่าง ๆ นั้นได้ เป็นนาม
นี่เป็นขั้นต้น ชั้นหยาบ ๆ ง่าย ๆ

ตัวอย่าง

เหล้า เฮโรอีน ยาฝิ่น บุหรี่ ยานัตถ์ ฯลฯ เป็น รูป

จิต ของคนติดสิ่งเหล่านี้ เป็น นาม

การพนัน ไฟ ไฮโล ลี้อตเตอร์ ฯลฯ เป็น รูป

จิต ของคนติดสิ่งเหล่านั้น เป็น นาม

หนัง ละคร ดนตรี เพลง โบลิ่ง กอล์ฟ ฯลฯ เป็น รูป

จิต ของคนติดผูกพัน หรือเสพยสิ่งเหล่านั้น เป็น นาม

ฯลฯ อบายมุขอื่น ๆ ก็นัยเดียวกัน

ขั้นต่อมา ...

เสื่อสวย อาหารอร่อย คำพูดที่ถูกใจ ฯลฯ เป็น รูป

จิต ของคนที่เป็นติดไปหลง ในสิ่งเหล่านั้น เป็น นาม

ขั้นต่อมาอีก ...

ลาภต่าง ๆ ที่เป็นเงิน ทอง ข้าว ของใด ๆ ฯลฯ เป็น รูป

จิต ของคนที่ติดที่หลงโลก ในลาภนั้นอยู่ เป็น นาม

ยศ ชั้น ฐานะ และ สรรเสริญเยินยอต่างๆ ฯลฯ เป็น รูป

จิต ของผู้ที่ติดหลงโลก ในยศ-สรรเสริญนั้น ๆ อยู่ เป็น นาม

กามคุณ ๕ ...

ไม่ว่ารูป หรือภาพ หรือสี ความงามความสวยใด ๆ ฯลฯ เป็น รูป

จิต ของผู้ที่ติดหลงโลกในรูป-ภาพ-สี-ความงาม ฯลฯ เป็น นาม

เสียงต่าง ๆ คำด่า คำเพราะ เสียงหยาบหนววกหู เสียงไพเราะ ฯลฯ
เป็น รูป

จิต ของผู้ที่ติดหลงโลกหลงโกรธ หรือ ยึดถือในเสียงต่าง ๆ เป็น
นาม

กลิ่น-รส-สัมผัส ที่สัมผัสทางทวารต่าง ๆ ฯลฯ เป็น รูป

จิตที่ไปรู้ ไปติด ไปหลงไหล หรือยึดถือในกลิ่น-รส-สัมผัสนั้น เป็น
นาม

ชั้นละเอียดต่อมา ...

แม้แต่ จิตที่ปั้นรูปต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วในมโนภาพ (สร้าง
“นิมิต”) เป็น รูป

ความรู้สึกรับรู้ รับรสจากมโนภาพนั้น อีกที เป็น นาม

หรือ ละเอียดต่อไปอีก ...

ขนาดความไหวรู้ในจิต หรือการกระทบรู้ในจิต ที่ไม่ต้อง
 หยาบถึงขั้นเป็นมโนภาพ หรือเป็นรูปจิตชัดๆ ก็ตาม เป็นเพียง
 “อรูป” ดังนี้ก็เรียกว่า **รูป**

จิตที่มันเข้าไปรับรู้ “อรูป” นั้น หรือรับสัมผัสกับ “อรูป”
 นั้น จนมันสามารถส่งผลให้เกิดเป็นเจตนา แล้วก็ล่วงพ้นออกมา
 เป็นวจีกรรม เป็นกายกรรมได้ หรือแม้จะยังไม่ก่อเป็นวจีกรรม
 กายกรรม มีเพียงมโนกรรมก็ตาม ดังนี้เรียกว่า **นาม**

สุดท้ายละเอียดขนาด ...

จิตสงบ จิตว่าง จิตเฉย ฯลฯ เป็น รูป (อัตตา หรือ อาตมัน)

จิตที่เข้าไปเสพย์ความสงบ เข้าไปยึดความว่าง เป็น นาม (โลกีย
 สุข)

ต้องรู้จักโลก หรือสังขารทั้งหลายว่า มีนามและรูป ร่วมทำงานกัน
 อยู่เสมอ ดังนี้

๒. **ปัจจัยประคองประคอง** คือ มีความรู้แจ้งชัดจริง ในเหตุในปัจจัย ที่ทำให้ตนวางไม่ลง หยุดไม่ได้ คลายไม่ออก ยังยึดไว้ ยังติดอยู่ ยังหวงแหนสิ่งนั้นไว้อยู่ ยังไม่ยอมเล็ก ยังไม่ยอมตัดขาด หรือยังไม่ยอมให้หลุดพ้นไปจากตนนั่นเอง จึงมีสังขาร มีสังสัคคะ มีสังวาส มีโลกทั้งหลายอยู่

ตัวอย่าง เช่น คนติดบุหรี่

บุหรี่ เป็นเหตุ จิตของคนติด เป็นปัจจัย

เมื่อไม่ยอมพรากจากกัน ไม่หาโอกาสทำให้มันพรากกัน “นาม-รูป” คือ บุหรี่กับคนสูบบุหรี่ มันก็จะยังเกิดเป็นตัวเป็นตนอยู่ “นาม-รูป” นั้น คือ “การสูบบุหรี่ พร้อมกับเสพยาเสพติดชาติ นั้น” หรือ “คนติดบุหรี่”

“จิต” ชั้นละเอียดที่เป็น “นาม-รูป” ซ่อนอยู่ในคนผู้สุขุบบุหรี
พร้อมกับเสพธ์รสเสพธ์ชาติ (เป็นสุขเวทนา หรือทุกขเวทนา) หรือ
คนติดบุหรี ก็ยังมี “อุปาทาน” จึงยังมี “ตัณหา” อยู่

จึงต้อง “หวงแหน” บุหรีอยู่ (ปริคคหะ แปลว่า หวงแหน
ยึดถือ) จึงยังยึดยังติดบุหรีอยู่ ถ้าไม่ลองตัด “เหตุ” แล้วเรียน
“จิต” ที่เป็นตัวโง่ ตัวหลง ตัวโหยหา ตัวยึด ตัวติด อันเป็น
“ปัจจัย” สำคัญดู ก็จะได้สัมผัสสภาวะแท้ (สภาวะธรรม) และ
จะไม่รู้ “ปัจจัยปริคคหะ” ตัวจริง ก็ยอมดัดมัน ฆ่านั้นไม่ถูกตัว จึง
ยังมีโลก มีการเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป (สังขาร) มีการร่วมรสร่วมชาติ
(สังวาส) มีการหลงผิดว่าเป็นสุข เป็นสวรรค์ อันจะเสพธ์ (สัง
สัคคะ) อยู่ไม่สิ้นสุด

สิ่งอื่นเรื่องอื่น ที่ใครยังหวงแหน ยังเสพธ์ ยังติด ยังยึดถืออยู่
น้อยเดียวกันทั้งนั้น ถ้าเข้าใจตัวอย่างเรื่อง “บุหรี” ได้ถ่องแท้ ก็จะได้
เข้าใจอย่างอื่น สิ่งอื่นได้ด้วย

๓. สัมมะสนะญาณ คือ มีความรู้แจ้งชัดเจน ในนาม ในรูป ในเหตุ ในปัจจัย และรู้สึกเข้าไปอีกว่า ที่มันยังมีบทบาทเป็นเรื่อง เป็นราว เป็นตัวเป็นตน เป็นการหมุนเวียนอยู่ มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่-ดับไป เป็น “สังวาส” นั่นๆ อยู่ คือยังมีการร่วมรสร่วมชาติ กันอยู่ เช่น คนกับบุหรี ยังเสพย์กัน ยังอโรยกันอยู่ ก็เรียกว่า ยังเป็นไตรลักษณ์ ยังไม่หยุด ยังไม่ขาดสติ ยังเป็นตัวตน ยังมี หมุนเวียน (โลก)

มีการเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป เป็น “สังขาร” นั่นๆ อยู่ คือ ยังปรุ้งยังแต่งกันอยู่ คนกับบุหรี ยังมีบทบาท มีอากัปภิกิริยา มีกายสังขาร วจีสังขาร มโนสังขารอยู่ ยังไม่ขาดจากกันได้ (ยังมี “สันตติ”) แม้บุหรีกับคนผู้ติด ก็ยังพราวจากกันไม่ได้

มีการเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป เป็น “สังสัคคะ” คือ ยังมีการคลุกคลีเกี่ยวข้องไม่ขาดได้ ยังมีความสุขความทุกข์ ยังหลงเป็นสวรรค์เป็นนรกอยู่ไม่หยุดหย่อน เมื่ออยากสุขก็ทุกข์ พอได้มาสุขก็สุข ก็ทุกข์ๆ สุขๆ อยู่อย่างนั้น วนอยู่ เวียนอยู่ (ยังเป็น “โลก”)

เป็นสภาพต้องทำให้มันมี มันเกิดอยู่ เพราะตนหยุดมันไม่ลง ปลง
มันไม่ขาด จึงยังมี “สังขาร” คือ มีความไม่จบ ไม่หยุด ไม่เลิก วน
อยู่กับสุขกับทุกข์นี้ เพราะจิตตนยังมี “สังโยชน์” ในนาม-รูปนั้น
คือจิตของผู้นั้น ยังถูกผูกมัด ยังถูกสนตะพายอยู่ ยังโง่ ยังไม่เข้าใจ
จึงติดหลงอยู่

ผู้ใดเห็นว่า ที่ตนยังติดยังยึด ยังเป็นภาระอยู่กับสิ่งนี้เรื่องนี้
ให้บทบาทเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป (ไตรลักษณ์) ของละครชีวิต เรื่อง
นี้ยังคงดำเนินอยู่ เพราะตนไม่รู้ว่า มันมี รูปกับนาม ๒ ตัวนี้เอง ที่
มารวม “สังวาส” กันอยู่ “สังขาร” กันอยู่ “สังสัคคะ” กันอยู่
เพราะมัน “สังโยชน์” กับคนผู้นั้น จึงยังเป็น “สังสารวัฏฏ์” อยู่
ไม่เลิกสังสารวัฏฏ์ลงได้

ผู้เริ่ม “รู้” บทบาทแห่งการเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป ของ
สังสารวัฏฏ์ใดๆ ก็คือผู้มี “สัมมสนะญาณ” รู้การเกี่ยวข้องของรูป
กับนาม เช่น คนติดบุหรี่ ก็รู้ชัดว่า บุหรี่เป็นรูป จิตของตนที่เข้าไป
ยึดเป็นนาม และยังมี การสูบบุหรี่อยู่ ก็เพราะตนแยกบุหรี่ออกไป

จากตนไม่ได้ **ตนแยกจิต** ที่ติดบุหรือออกยังไม่ชัด ตนจึงยังมี “ปริศน
หะ” คือยังติดยังยึด ยังหวงแหน ยังมีไว้ ยังถือเอาอยู่

เพราะว่าดับความคิด (*อุปทานจิต*) ฆ่าความอยาก (*ตัณหา*)
ที่จิตของตนยังไม่ได้ จึงยังมี “ไตรลักษณ์” หรือบทบาทของตน
ยังต้องสับสนหรืออยู่ จึงวิมุติหลุดพ้นจากสังสารวัฏฏ์ แคโลกแห่งการ
วนเวียน ในสภาพแค่ **ตนต้องติดอยู่กับบุหรื** ไม่ได้อ่าน “นาม”
คือจิตของตนไม่ออก จึงเรียกว่า **ไม่รู้นาม** **ไม่รู้รูป** โดยเฉพาะก็คือ
ไม่รู้ “นาม” ตัวร้ายของตนนั่นเอง

ผู้ยังติดยังยึดอะไรอยู่ ตั้งแต่หยาบ ๆ ชั้น “อบายมุข” ทั้งปวง
ก็ดี ชั้นโลกามิส ๘ ลาม-ยศ-สรรเสริญ-สุข -เสื่อมลาม-เสื่อมยศ-
นินทา-ทุกข์ หยาบๆ ไต่ๆ ก็ได้ ชั้นกามคุณ ๕ หรือชั้นละเอียดไป
จนชั้นอัตตา ที่เกี่ยวกับจิต ที่เรียกว่า อุปกิเลสต่างๆ ก็ได้ มันก็
เพราะยังไม่เกิดญาณ ยังไม่รู้แท้ ยังเข้าใจไม่ได้จริงๆ และมันก็
เพราะ “ไม่รู้” (*อวิชชา*) โดยนัยเดียวกัน มีระบบตั้งติดบุหรืนั้น
แหละ แต่มันละเอียดสุขุมขึ้นๆ ไปเรื่อยๆ ตามลำดับ แม้จะติด

“อัตตา” อันคือจิตสงบ จิตสุข จิตว่าง ชั้นละเอียดของตน ก็ เพราะมันแยก रूप แยกนาม คือแยกจิตสงบ (รูป) ไม่ออก แยกจิต ตัวที่เข้าไปเสพย์ ไปติดของตน (นาม) ไม่ออกนั่นเอง จึงจับให้มัน พรากัน แยกจากกัน หลุดพ้นออกจากกัน ไม่ให้มันสังขารกัน ไม่ให้สังวาสกันไม่ได้ จึงยังมีละครชีวิตเรื่องนั้น หรือโลกนั้น ๆ “เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป” อยู่ในตนอยู่ ไม่ดับสิ้นลงได้

๔. อุทัยัพพะญาณ คือ มีการรู้แจ้งชัด ในการเกิดขึ้น การเสื่อมลงของสิ่งต่าง ๆ เห็นการเกิดขึ้นมา เพื่อจะดำรงความตั้งอยู่ ชัด ๆ แยกออกได้ เช่น ตนอยากสูบบุหรี่ ก็คือจิตของตน “เกิด” ขึ้นแล้ว จิตตัวอยากนั้นแหละเป็น “ปฏิสนธิวิญญาณ” และแล้ว การสูบบุหรี่ก็ “เกิดขึ้น” เป็นสังสารวัฏฏ์ เป็นบทบาท เป็นกายสังขารออกมาชัด ๆ สูบไป ๆ ก็คือกำลังผลาญไป ๆ เสร็จแล้วก็ “ดับลง” คือหยุดพักไปที่หนึ่ง เมื่อหยุดสูบ เมื่อรู้สึกว่ตนชักพอ แต่ไม่หยุดเด็ดขาด แต่ไม่จบอย่างแท้ ไม่สิ้นภาระอย่างจริง ยังไม่

ขาดสันตติอย่างเด็ดขาด ยังจะสุขไปอีก ยังจะมีบทบาทอีก อันมีสุขมี
 ทุกข์นี้แหละ ปนเป ปรุงอยู่ ร่วมอยู่ คลุกคลีอยู่ พ้นสุขพ้นทุกข์ตั้ง
 ว่าไปไม่ได้ เพราะตัด “สันตติ” มันไม่ได้ ความผูกพัน (สังโยชน์)
 ที่ยังโยงอมให้มันสนตะพายอยู่ อันเป็น “อุปาทานจิต” จึงยังไม่
 ขาด

ผู้เริ่มเห็นบทบาทของการ “เกิดขึ้น” เพราะจิตของตน มี
 กิเลส-ตัณหา-อุปาทาน และเมื่อทำอะไรให้เกิด ไม่ว่าจะการเสพยาใด
 ๆ จะเป็นเสพยาบูหรี เสพยาเหล้า เสพยาเกม เสพยมหรสพ เสพย์
 ความอร่อยในอาหาร ในของกินของดื่มใด ๆ ฯลฯ หรือเสพยา
 โลกามิส ๘ เสพย์กามคุณ ๕ ก็ยังเป็น “กามสุขขัลลิกานุโยค”
 ตลอดกระทั่งเสพยาละเอียด ไปจนเสพยาความยิ่ง ความใหญ่ เสพย์
 ความรู้ ความยึดเอามานะใด ๆ เป็นตัวเป็นตน ก็ยังเป็น “สุขขัลลิก
 ะ” อยู่นั่นเอง เป็น “อัตตกิลมณะ” อยู่แท้ ๆ จนสุดท้ายหลง
 เสพย์จิตสงบ จิตสุข จิตว่าง ก็ยังมีบทบาทการ “เกิดขึ้น” อยู่ ยังมี
 “อัตตกิลมณานุโยค” อยู่ทั้งสิ้น และเมื่อมี “เกิด” มันก็จะมี “ดับ”

ลงทั้งนั้น ความหม่นเวียนของไตรลักษณ์ ก็คงยังคงดำเนินอยู่ ถ้าใครสร้างความเกิดใดๆ ให้แก่ตนมาก คนนั้นก็มีส่วนสังสารวัฏฏ์มาก ใครมีน้อย คนนั้นก็พ้นสังสารวัฏฏ์ออกไปทุกที ๑ ได้ ก็ดับ “โลก” ของตนลงไปได้เรื่อย ๆ

ผู้มี “อุทยัพพะญาณ” จึงคือผู้รู้เห็น “สังสารวัฏฏ์” ชัด รู้ใน “สังสารวัฏฏ์” ขึ้นมาอีกมากมายว่า โลกนี้เต็มไปด้วยสังสารวัฏฏ์ ที่ตัวเองก่อให้เกิดตัวเอง ผูกให้ตัวเองไว้ทั้งนั้น ซึ่งมันล้วนแต่ เกิดๆ ดับๆ มีๆ เสื่อมๆ อยู่เท่านั้น

๕. ภังคะญาณ คือมีความรู้แจ้งชัด ในการแตกสลาย การทำลายไป เข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นใดๆ ก็ล้วนแต่จะเดินทางไปสู่ความสลาย และเข้าใจในความสลาย ความแตกทำลายของสิ่งต่างๆ ชัด เช่น คนสุขุบบุทธิ ก็เห็นชัดในความเป็นผู้ทำลายของตน ทำลายบุทธิลงอยู่แล้วๆ เล่าๆ ด้วยการเผาไฟออกชัดๆ เป็นการทำลายวัตถุเห็นชัดๆ และตนเองก่อให้เกิดอารมณ์อยาก แล้วก็ทำลาย

“อารมณ์อยาก” ของตนเอง ด้วยการสับสนที่นึกว่า “ตนสุข” (สุขชั่วลึกลับ) แท้จริงก็คือ ตนสร้างอารมณ์ขึ้นมาเอง ว่าอ่อย เพลิดเพลินว่าสนุก ว่าเป็นรสเป็นชาติ เพราะไปเห็นตามคนอื่น ๆ หลอก แล้วก็ยึดก็ติดตามคนอื่น ๆ เห็น แล้วก็ต้องมานั่ง “อยาก” เนื่องจากความหลงไปติดยึดว่า มันเป็นสุขเมื่อได้เสพย์ นี่แหละคือสุขอันต่อแหล สุขอันหลอกหลวงชัด ๆ (อัสลึกลับ แปลว่า ต่อแหล หลอกหลวง) และแล้ว “ตัณหา” จึงเกิดตามกัน “อุปาทาน” ต้อย ๆ ก่อภพก่อชาติอยู่รำไป เพราะ “อุปาทาน” เป็นเหตุอยู่ไม่ถ่างถอน

ในการเสพยาใด ๆ ก็คือ กำลังทำลาย กำลังเผาผลาญ กำลังทำความสลายลงไป ให้กับสิ่งที่ตนเสพณ์นั้น แม้เป็น “นามธรรม” ผู้มีญาณก็จะจับรู้ สัมผัสเห็นได้ในตัวเองจริง ๆ

ดังนั้น ถ้าใครเสพณ์สิ่งที่ไม่ใช่ประโยชน์จริงแห่งชีวิต อันเกินกว่าปัจจัย ๔ ก็คือ “คนหลง” ที่ยังมีภาระมาก ยิ่งหนัก ยิ่งไม่เบา ยิ่งไม่ว่าง ยังเป็นนักสร้างนักทำลายที่ยังโง่ ยังมัวเมาอยู่อีกมากนัก

ผู้ใดเห็นการสลาย การทำลาย (ภังคะ) และเข้าใจถึงความสลายได้ ก็จะเกิดหิริ โอตตัปปะขึ้นมาทันที สิ่งใดเรื่องใดที่ตนรู้ทันว่า เป็นการทำลาย ที่ไม่คุ้มแก่ประโยชน์แท้จริง เป็นการเผาผลาญที่เกินจำเป็น เพียงเพราะยังมีอารมณ์ติดยึด ยังอ้อยในรสเสพย์ (สังสัคคะ) ผู้นั้นก็จะคิดผ่อนคลาย ก็จะหาทางเล็ก หาทางละ (นิสสัคคะ)

๖. ภาวะญาณ คือ มีความรู้แจ้งชัดในภัย ของสิ่งที่ตนติด ตนอยากเสพย์ เกิดความกลัวในสิ่งที่ตน ยังมีเกินขอบเขตนั้น ในจิตมันบอกชัดว่า สิ่งที่ตนยังติดยังอยากนั้น มันยังเป็นภาระ เป็นสิ่งที่หนัก เป็นสิ่งที่ทำให้เดือดร้อน เห็นอันตราย เห็นแจ้งในสิ่งที่คั่นอยู่ระหว่างชีวิต ว่ามันเป็นอุปสรรคของชีวิต เป็นความหนัก เป็นภาระ เป็นตัวยังจูงเราให้เหนื่อยให้ร้อนอยู่ แม้เชื่ออุปาทาน คือ ความอ้อย ความยังไม่ลืมน่า หวงแหน น่ารัก น่ายึดเอาไว้ อันเป็น “ความยึด” ในจิตเท่านั้น ก็รู้ชัดได้จริงเป็นลำดับ ๆ ว่า ถ้า

ยังให้มีในจิต ยังไม่เพิกไม่ล้างอารมณ์จิตอย่างนี้ออก มันก็เป็นภัย
 จริง มันอาจให้สุขบ้าง (อย่างโลก ๆ) แต่มันก็เป็นเหตุแห่งทุกข์แท้
 ที่มันจะทำงานอยู่อย่างไม่รู้จบ ถ้าไม่ตัด “เหตุ” นี้เสีย ก็ยังมี
 “ภัย” อยู่นั่นเอง

ดังนั้น อารมณ์หยาบ ๆ แค่อร่อยในรสเหล้า รสบุหรี รส
 เมถุนกาม ฯลฯ หรือ น่ารัก น่าหวงแหนในความสวย ความ
 ไพเราะ ฯลฯ มันก็ล้วนแต่เป็น “ภัย” เป็นต้นเหตุแห่งทุกข์อยู่ใน
 จิต มันจะมีบทบาท หรือสามารถก่อให้เกิด “ความเกิด” ได้ทั้งสิ้น
 มันยังล้วนก่อโลก ก่อสังสารวัฏฏ์อยู่ทั้งนั้น

ผู้เห็น “ภัย” จะรู้ชัดในสิ่ง ในสภาวะที่ตนแจ้งชัดว่า เป็น
 “ภัย” จริงๆ จะไม่มีกะจิตกะใจไปติด ไปรัก ไปผูกพันกันหนัก
 หน่วงอีกแล้วจริงๆ มันเห็น และเข้าใจของตนจริง ๆ คนอื่นที่เขา
 ไม่มีญาณนี้ เขาจะไม่เห็นด้วยเลยว่า รสอร่อยทั้งหลาย เช่น รส
 อร่อยของเหล้า ของบุหรี ของเมถุนนั้น เป็นเหตุเป็นปัจจัยแห่ง
 “ภัย” ต่าง ๆ

ผู้มี “ภยะญาณ” หรือเกิด “ภยะญาณ” ในตนจริง ๆ จะเห็น “ภัย” ในรส ในรูป ในกลิ่น ในเสียง ในสัมผัสทั้งหลาย มันไม่ใช่ปากพูด แต่มันเห็นจริงแน่แท้ มันเกิดความกลัวแล้วขยาดแล้ว เกรงแล้วในสิ่งที่ตนเคยหลงติด หลงเห็นว่ามันน่ารัก น่าใคร่ น่ายึด น่าติดไว้ แต่เก๋าก่อนนั้น ๆ

แต่แม้ภะนั้น ก็ยังต้องมาล้าง “จิต” ที่ยังหลงเหลือ “รส” ที่เคยเสพย์เคยยึดนั้น ๆ ให้มันหลุดเป็น เจโตวิมุตติให้ได้อยู่อีกเลย สำหรับผู้วางขาดไม่ได้ทันที

๗. อาทีนวะญาณ คือมีความรู้แจ้งชัดในโทษ ของสิ่งที่ตนติดตนอยากเสพย์นั้น เห็นโทษมากกว่าเห็นคุณ นอกจากจะรู้ว่า มันเป็นภัยแล้ว ก็รู้ชัดเห็นแจ้งขึ้นอีกมาก จะเห็นว่ามันยังอยู่กับเรา เรายังได้รับโทษอยู่ในปัญญาญาณรู้ชัดเห็นชัด ไม่ใช่เข้าใจเพียงภาษาพูด ภาษาเล่า แต่เกิดในใจแท้ว่า สิ่งที่ตนหลงติดหลงยึดไว้

นั่น แท้ๆเป็นโทษ ให้โทษมากกว่าให้คุณ เห็นในประโยชน์มัน
เพียง ๑ ส่วน แต่เห็นทุกข์เป็นโทษถึง ๒ ส่วน ฯลฯ ขึ้นไปที่เดียว

ดังนั้น ผู้ยังไม่เห็นทุกข์เห็นโทษในสิ่งใด ผู้นั้นก็ยิ่งข้องยังติด
ในสิ่งที่เกินกว่า ปัจจัย ๔ อยู่จริงเท่านั้น

อย่าเพิ่งว่าไปถึง การติดยึดใน “อัตตา” แห่งจิตชั้นละเอียด
สุขุม เช่น จิตสงบ จิตว่าง อันเป็นเรื่องภาละอันเบายิ่ง ระดับสุขุม
เลย แม้แต่บุหรี หรือขนาดติดเฮโรอีน ติดเมถุนธรรม ติดความ
อโรย ซึ่งผู้ใดยังหลงเห็นว่า สิ่งนั้นเป็นคุณ เป็นประโยชน์อยู่มาก
คนผู้นั้นก็ติดมันมาก เสพย์มันมาก จนไม่รู้ไม่แจ้ง ใน “สมมุติ
สัจจะ” ของมันอยู่เท่านั้นแหละ จึงพันภาระหนัก ๆ กั้นไม่ได้

ผู้เห็นโทษเท่านั้น แม้แต่ปัจจัย ๔ แท้ ท่านยังรู้จักหยุดจักพอ
และไม่พยายามมีมากเอาจริง ๆ ด้วย แม้แต่อาหารก็ยังไม่ลดลงมา
กินอย่างมากรวันละหนเดียว ก็กินพอ ผ้านุ่งผ้าห่ม ก็จำกัดลงมา
เพียง ๓ ชั้นก็พอ ยิ่งที่อยู่ที่นอนแล้ว ยิ่งไม่แบกไม่หาม ไม่หวง ไม่
หลงติดหลงยึดว่า ตึกนี้คือที่อยู่ที่นอนของฉัน วังนี้คือแดนของฉัน

ท่านจะไม่ยึดเป็นแนวแน่ ตายตัวเลยเป็นอันขาด ท่านไม่มีบ้าน
 ของตนแล้ว ไม่มีวังของตนเองแล้ว ใครให้พักที่ไหนก็ได้ ไม่มีบ้าน
 ให้พัก ท่านพักตามโคนไม้ รมไม้ พื้นหญ้า ลานดิน ลานหิน ที่ไหน
 ก็ได้จริง ๆ ดังนี้ เป็นต้น แล้วท่านจะไม่เบาไม่ว่างยังงั้นไหน!

คนเราเก่งถึงขั้นไม่สะสม แม้ปัจจัย ๔ แท้ก็ได้อันนี้ก็ได้อันนั้นก็เป็นคน
 ยอดสุข ยอดเบา ยอดว่าง เท่านั้น

๘. นิพพิทาญาณ คือ มีความรู้ชัดแจ้งขึ้นมา ในสิ่งที่ตนยึด
 ตนนติดอยู่ว่า เป็นความโง่ (โมหะ หรือ อวิชชา) เป็นความหลงไหล
 ตามโลก เห็นโทษเต็มที เห็นภัยเต็มรูป เข้าใจแจ้งชัด ในความไม่
 จำเป็นของสิ่งนั้น จึงจะวางได้ จึงจะเกลียดได้ จึงเบื่อ จึงทิ้ง จึง
 ผลักไสของนั้น ซึ่งบางทีก็ยังไม่ผลักไสออกไปยังไม่ได้ เพราะความ
 จำเป็นก็มี แต่ก็รู้เท่าว่า เราขยะแขยง เรายังต้องทนคลุกคลีอยู่
 เพราะความจำเป็นแท้ ๆ จิตเบื่อแท้จริงนั้น มันเบื่อจริง ๆ ดังนั้น
 ถ้าสิ่งใดอันใด สภาวะใด ที่มันเกิด “นิพพิทาญาณ” ในจิตแล้ว

และ ไม่มีความจำเป็นจะต้องห่วงเหนียวไว้ ไม่จำเป็นจะต้องคลุก
 คลีเกี่ยวข้องแล้ว คนผู้นั้นจะตัดขาด จะเลิก จะวาง จะไม่แตะต้อง
 จริง เช่น ผู้เกิด “นิพพิทาญาณ” ในเมถุนธรรมแท้ ๆ เขาจะเลิก
 จะหยุดจริง ๆ ผู้เกิด “นิพพิทาญาณ” ในลาภ-ยศ-สรรเสริญใด ๆ
 เขาจะเลิกวุ่นวายกับ ลาภ-ยศ-สรรเสริญ จริง ๆ ที่ละเอียดขึ้นไป
 ถึงขั้นอัตตาในจิต ชั้นอุปกิเลส เช่น จิตหลงว่าตนเก่ง หรือแม้จิต
 สงบ จิตว่าง ฯลฯ ก็เหมือนกัน ผู้เกิด “นิพพิทาญาณ” จริง จะ
 ปล่อย จะวาง จะเปื้อน จะไม่ยึดไว้จริง ๆ

ผู้เกิดญาณ จึงไม่ใช่ผู้ทอภาษาได้เท่านั้น แต่จะทิ้งให้เห็น จะ
 ไม่ยุ่ง ไม่วุ่นวายกับสิ่งนั้นๆ ซึ่งใครๆ อื่นก็รับรู้รับเห็นได้ชัดๆ แม้ไม่
 ชัด คืออาจจะยังต้องจับบ้างแตะบ้าง แต่ “จิต” ที่ไม่ยึดไม่ติดแล้ว
 จริง มันจะประกอบบทบาท ความรู้สึกที่แสดงออกมาร่วมสิ่งนั้นๆ
 เรื่องนั้นๆ มันก็พอจะอ่านออก บอกได้จริงๆ สังเกตดูด้วยใจเป็น
 กลาง ชั่วไม่นานนัก ก็พอรู้ได้หรอกว่า คนผู้ “เปื้อน” สิ่งนั้นๆ ไม่ใช่
 รัก ไม่ใช่หลงใหล หรือยังโหมอยู่จริงๆ แท้ๆ

๙. มุญจितุกัมยะตะญาณ คือจิตตัวรังเกียจ ในสิ่งที่ตนรู้แล้วว่า มันเป็นโทษเป็นภัย เป็นสิ่งที่น่าเบื่อน่าท้อ จิตตัวนี้ก็จะหาทางทำงาน คือหาทางเปลื้องออก หาทางเลิก หาทางทิ้ง หาทางพ้น หาทางพราวจาก หาทางหลุดออกมาอย่างแท้จริง ที่ยังเปลื้องไม่ออก ก็เพราะความจำเป็นอื่น ไม่ใช่เพราะตนเลย ญาณนี้เป็นจิตที่ผลักออก จิตที่ไม่ยอมรับจริง ๆ

ถ้าเป็นสิ่งที่ทิ้งได้ เปลื้องได้อย่างง่าย ๆ เป็นวัตถุ ก็จะเปลื้องทันที ไม่มีเยื่อใยกันเลยก็ได้ และจะประสงค์ให้เป็นเช่นนั้นด้วย จิตตัวนี้เกิด หรือญาณตัวนี้มีขึ้นที่ผู้ใดแท้ จะทิ้งสิ่งนั้นง่ายที่สุด เช่น คนติดเหล้า ถ้ามีญาณนี้เกิด จะหยุดกินเหล้าได้ทันที แต่ถ้าจำเป็นต้องกินเหล้า ก็ไม่ใช่เพราะตนเสพสุข หากเพราะเหตุอื่น หรือเพื่อผู้อื่นที่ยังมีความจำเป็น จึงจำยอมกินเหล้า แต่ไม่ใช่กินเหล้าเพราะตนเอง และเพื่อตนเองเลย คนติดบุหรี่ ถ้าญาณนี้เกิด ก็จะหยุดบุหรี่ทันที ฯลฯ

ญาณ นี้ คือ จิตต์ัวที่ปรารถนาจะทิ้ง แรงกล้ากว่าญาณ ๗
 ญาณ ๘ เป็นจิตผลักไสที่เดียว เป็นจิตที่ต้องการพราก ต้องการ
 จาก ต้องการหลุดพ้นอย่างแรงสุด (มฺณจิต=ปล่อย, เปลื้องออก /
 กัมยะตะ=ปรารถนา, ใคร่ จึงคือจิตที่ปรารถนาปลดเปลื้องออก
 แท้ ๆ) ไม่ใช่เพียงปากพูดเด็ดขาด จะเห็นทุกข์ชัดขึ้น ๆ จากที่ตน
 ยังจำเป็นต้องคลุกคลีอยู่ ยังยอมเกี่ยวข้องอยู่จริง ๆ

๑๐. ปฏิสังขญาณ คือ ปัญญาไตร่ตรอง เป็นจิตที่
 ใคร่ครวญอีกที จิตชั้นละเอียดขึ้น สูงขึ้น ไม่เข้าข้างตนฝ่ายเดียว
 เป็นความรู้ชั้นพิจารณาความถ่องแท้ อ่านความจำเป็น ความ
 แท้จริงที่เกิดขึ้นในตน และผู้อื่น แม้ตนจะเห็นจริงว่า เหล่าไม่ใช่สิ่ง
 ที่น่าติด มีโทษมากกว่าคุณ แต่มุมเหลี่ยมที่มันให้คุณอยู่บ้าง ก็
 มองเห็นได้ด้วย หรือแม้บางทีสิ่งที่คนไปติดอยู่นั้น ๆ จะไม่ให้คุณ
 เอาเลย เป็นสิ่งที่น่าทิ้งขาด พรากจากออกมาให้ได้เอาเลยแท้ ๆ ก็
 ตาม สำหรับผู้อื่นเขาติดเขายึดจริง เขายังไม่มีญาณที่ ๗ ญาณที่ ๘

ญาณที่ ๙ เกิดจริง ผู้เกิดญาณที่ ๑๐ นี้ ก็จะเข้าใจ และเห็นในความจริงนี้ในผู้อื่นได้ว่า คนที่ยังไม่เกิดญาณ คนที่ยังโง่ ยังมัวมาติดยึดหลงไหลอยู่ ก็เป็นความจริง เพราะเขายังทิ้งไม่ได้ ในส่วนลึกจิตมันยังรักยังหวง ยังเห็นคุณมากกว่าเห็นโทษจริงๆ หรือแม้ในตนเองก็ตาม สิ่งใดที่ตนเองก็ไม่ได้ติดแล้ว ไม่ได้ยึดแล้ว แต่บางทีก็ต้องแทะต้อง บางทีต้องคลุกคลี **ถ้าจำเป็น** และเห็นคุณประโยชน์แท้ ๆ มากเพียงพอ ในการจะแทะต้องคลุกคลีนั้น แต่ก็จะไม่แทะต้องคลุกคลี ในสิ่งที่เห็นแท้แล้วว่า **ควรเว้นขาดอย่างเด็ดขาด** เช่น ผู้เห็นแจ้งว่า เหล้า บุหรี่ เป็นสิ่งที่ไม่ควรแทะต้องคลุกคลี ได้อย่างเด็ดขาด เขาก็จะไม่แทะต้องคลุกคลี อย่างเด็ดขาดจริง ๆ หรือผู้เห็นแจ้งในเมถุนธรรม ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรแทะต้องคลุกคลี อย่างเด็ดขาด ผู้เกิดญาณนี้ก็จะไม่แทะต้องคลุกคลีอย่างเด็ดขาดจริง ๆ แต่ก็เห็นใจผู้ยังโง่ ยังไม่เกิดญาณ รู้โทษ รู้ภัย จนเบื่อหน่ายในสิ่งนั้นๆ อยู่บ้าง แม้จิตจะมีความไม่ชอบ และไม่อยากให้ใครโง่ ใครติดก็ตาม จิตของตนนั้นไม่ติดแล้ว

เพราะเรามีญาณแล้ว แต่จิตของผู้ที่ยังไม่มี “ญาณ” ยังไม่มีปัญญาแท้ เขาก็ยังยอมต้องติดอยู่ ยึดอยู่ ก็เป็นอันเข้าใจรู้ชัดในเขาในเรา ได้ ทบทวนตน ทบทวนในผู้อื่นได้ เป็นจิตพิจารณาแท้จริง เป็นญาณรู้ที่กว้างไกลขึ้น ทั้งในตนก็ไม่ยึดมั่นถือมั่น เอากับจิตของตนเองหนักนัก คนผู้มีญาณถึงขั้นนี้ ก็คือผู้ผ่านโลภะมาได้แล้ว แต่ไปมีโทสะอยู่ เพราะ “ไม่อยาก” เพราะ “วิภวตัณหา” เมื่อมีญาณนี้ ก็จะลดโทสะลง “วิภวตัณหา” อันเป็นตัณหาชั้นละเอียด ก็จะเพลาลงไป “ความไม่อยาก” ในจิตก็จะเบาลง เหลือแต่ “ความรู้จริง” ในสิ่งควร และไม่ควร

๑๑. สังขารุเปกขาญาณ คือ เป็นผู้สามารถทนต่อ “สังขาร” ที่ตนเข้าใจ หรือความปรุงแต่งที่ตนรู้แจ้งว่า เป็น “สมมุติสัจจะ” ได้ เช่น คนผู้ใดรู้ว่า การกินเหล้าไม่ดี เป็นโทษเป็นภัย และเกิดจิตเบื่อ จนเลิกออกมาได้ ถ้าผู้นี้ไม่มี “ปฏิสังขาญาณ” คือ ไม่พิจารณาหาความแท้จริงอีก ก็จะเกลียดเหล้า โกรธคนกินเหล้า

ไม่ชอบการกินเหล้าอย่างยิ่ง ก็จะไม่พ้นทุกข์ได้แท้ จะพ้นทุกข์ได้เพียงไม่โลภะในเหล้า ตนจะไม่กินเหล้า แต่จะยังทุกข์ เพราะโทษะในเรื่องเหล้าอยู่ จะวางเฉยกับเหล้าเด็ดขาดไม่ได้ ยิ่งเห็นใครยังกินเหล้าก็จะชัง จะไม่ชอบ คือ แม้จะหมด “โลภะมูลจิต” ในเหล้า แต่ก็ยังมี “โทษะมูลจิต” อยู่ นั่นเอง จนผู้มี “ปฏิสังขารญาณ” รู้ความจริงเพิ่มขึ้น ไม่ยึดมั่นเอาจริงเอาจังเสียจน ไม่รู้เขาไม่รู้เรา แต่จะ**รู้ยึดรู้วางตัวแท้** รู้ว่าเขายังยึดอยู่ มั่นก็อยู่ที่เขา เราวางได้แล้วมันก็ดีแล้ว มั่นก็อยู่ที่เรา แต่ผู้นี้ก็ “วางเฉย” ในการปรุ้งแตงนั้นๆ เช่น คนกินเหล้า หรือการกินเหล้าของผู้อื่น ดังที่เรากำลังยกตัวอย่างอยู่นี้ ก็จะไม่ไปโกรธไปเกลียด จึงจะเป็นผู้วางเป็นผู้วางเฉยใน “สังขาร” ทั้งสอง คือสังขารใน กับสังขารนอก เราไม่มีการกินเหล้า และจิตเราไม่ไปปรุ้งไปแตง ไปเคล้าระคน นึกคิดกับเหล้า นั้น เราไม่ “โลภะ” ในเหล้าแล้ว (เรียกว่า *เฉย กับสังขารในได้*) และเราก็ไม่เดือดร้อน ไม่รำคาญ ไม่ถือโทษ คนผู้ยังกินเหล้า แม้เราจะนั่งอยู่ในวงเหล้า เราก็วางเฉยได้จริง

เรียกว่า เราหมด “โทสะ” ในเหล่าด้วย (นี่คือเฉยกับสังขารนอกได้)
 ดังนี้เรียกว่า เป็นผู้มี “สังขารุเปกขาญาณ”

แต่เราควรจะไปนั่งในวงเหล่า หรือไม่นั้น ก็เป็น “ปัญญา”
 ขั้นสูงขึ้นไปอีก “ผู้รู้” ย่อมรู้ว่า ควรหรือไม่ตามฐานะ ตามกาละ
 เทศะแท้ ดังนั้น “พระสงฆ์” จริงๆ ก็จะไม่ไปนั่งคลุกคลีร่วมวงอยู่
 ในวงเหล่าแน่ ๆ เพราะ ไม่ใช่ “กายสังขาร” ที่ควรมีควรเป็นเลย
 ไม่ใช่ “รูปสังขาร” ที่ควรก่อควรทำให้มีขึ้นเลย

“สมณะ” จึงควรรู้แจ้งใน “สมณสารูป” ที่ดีจริงๆ
 “สังขาร” ไตควรดับควรเกิด ควรไม่ให้มีโดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะใน
 สภาพ “รูป” หรือสภาพ “นาม” โดยเฉพาะ ในคนอย่างเรา ท่าน
 “ผู้รู้” นั้นๆ ก็จะไม่ให้มีจริงๆ “สังขาร” ไตที่มันยังมีบ้าง ไม่มี
 บ้างตามความจำเป็น ก็จะมีบ้างไม่มีบ้าง และ “สังขาร” ไต ที่
 ยังต้องยึดต้องมียู่ ก็จำเป็นที่สุดที่จะต้องมียู่ เช่น บางโอกาส
 “กายสังขาร” ของเรา อาจจะต้องยังมีบทบาท คลุกคลี แต่จะต้อง
 อยู่บ้าง แต่ทว่า “จิตสังขาร” ของเรา ไม่ได้มีรสมีชาติ ไม่มีบทบาท

คลุกเคลีด้วยเลยจริง ๆ ดังนี้ก็เป็นความจริง สำหรับผู้ที่ “วิมุติ”
แล้วจริง ๆ นั้น

ดังนั้น ดีที่สุด เมื่อผู้ใดตัดขาดสิ่งใดได้แล้ว ก็จึงควรแสดงการ
ขาด การไม่แตะต้อง ไม่ติดยึด ไม่คลุกเคลีแตะต้อง ในสิ่งที่ไม่
จำเป็นจริง ๆ ให้เห็นได้ชัด ๆ ทั้งทางกาย-ทางใจ มันก็ยิ่งดี ยิ่งเป็น
ตัวอย่างอันดียิ่งแก่โลก สิ่งที่เป็นต้องแตะต้องบ้าง ไม่แตะต้อง
บ้าง ก็อนุโลมไปตามควร เว้นแต่สิ่งที่เป็นที่สุด ที่ยังจะต้องมีอยู่
คลุกเคลีอยู่ ยึดกันอยู่อย่างแท้ ยังไม่ขาดจริงเท่านั้น

สังขารแห่งชีวิตร่างกายของเรา ก็เป็น “สังขาร” ที่ยังต้องยึด
ต้องมีอยู่อย่างจำเป็นที่สุด หรือสังขารแห่งชีวิตที่ต้องปรุงแต่ง ด้วย
ปัจจัย ๔ ต้องคลุกเคลีต้องมีบทบาทเกี่ยวข้อง อยู่กับปัจจัย ๔ ที่
จำเป็นพอดี ก็ให้กายสังขารมันมีไป แต่จิตสังขารนั้น ไม่ต้องไป
ปรุงเป็นภพ เป็นชาติอยู่อีก อย่างนี้ก็เป็นสภาวะที่ออกจะเห็นได้
ยาก และบอกได้ยาก สำหรับผู้ไม่รู้ “จิตสังขาร” จริง ๆ เพราะ
“กาย” นั้น ดูแตะต้องอยู่ แต่ “ใจ” ท่านไม่แตะต้องจริง ๆ ฯลฯ

เป็นต้น แต่ไม่ว่า “สังขาร”ใด “ผู้รู้”แท้ คือผู้มีญาณแทงตลอดใน “สังขาร” เพราะรู้แจ้งจริงใน “สังขาร” เพราะพ้นวิชชาจริงใน “สังขาร” ผู้นั้นทำ “อุเบกขาจิต” กับสังขารนั้นๆ ได้แล้ว มีญาณ มีปัญญาแท้ ที่เรียกว่า “สังขารรูปเพกขา” ผู้นั้นก็จะพ้นทุกข์สนิท จะไม่เดือดร้อนอย่างแท้ เป็นผู้ที่แม้จะยังต้องให้มี “สังขาร” นั้นๆ เกิดอยู่ในตน คลุกคลีเกี่ยวข้องกับตน คนผู้นั้นก็จะอยู่ได้ จะวางได้ เป็นผู้เฉยอยู่ เป็นผู้สงบทางใจ เป็นผู้พ้นทุกข์ที่แท้จริง จิต ล่องหลุดจาก “สังขาร” ได้จริง เหมือนใบบอนห่อน้ำ แม้น้ำจะยัง ชั่งอยู่ในใบบอน แต่ไม่ระคน ไม่ติด ไม่เปียก ไม่ชุ่มกันเลยนั่นแล เรียกว่า “วิมุตติ” แท้ๆ ไม่วนกลับอีก ไม่ติดยึดกันอีก

แม้คนผู้นั้น จะปรุงกาย ปรุงวจี ปรุงมโนใดๆ ในตนเองอยู่ ด้วยเข้าไป ผู้นั้นก็จะปรุงอย่างรู้ ปรุงอย่างฉลาด ปรุงด้วยญาณ ๑๖ ปรุงอย่างรู้ รูป-นาม ปรุงอย่างรู้เหตุรู้ปัจจัย ปรุงอย่างรู้แจ้งว่า เกิดแล้วมีแล้ว ปรุงอย่างรู้แจ้งว่า แม้ปรุงแล้วก็จะดับลง ปรุงอย่างรู้ ขนาด ของภัยของโทษ ปรุงอย่างรู้ว่า ตนไม่ได้รัก ไม่ได้ชอบ ไม่ได้

ซึ่ง ไม่ได้เกลียด ประงด้วยความพิจารณาถ่องแท้ เพราะอนุโลม-
 ปฏิโลมให้มีอยู่ในโลก เพื่อประโยชน์ผู้อื่นตามฐานะ ตาม
 กาละเทศะ หรือถ้าประงให้ตนก็สมควร เท่าที่จะสงเคราะห์ตนให้
 ตั้งอยู่ เพื่อจะคงดำรงความเกื้อกูลผู้อื่น ในโอกาสต่อไปอีกนั้น
 แหละ

สภาวะของ “อุเบกขาธรรม” เป็นปกติจะมีใน “ผู้รู้” หรือผู้มี
 “สังขารุเปกขาญาณ” นี้จริงๆ เป็น “ญาณ ๔” อันมี อุเบกขา
 เป็น

เอกัคคตา อยู่จริงดังนี้ มีตลอดเวลาสมาธิ หรือแม้หลับตา มิใช่
 จะมีอุเบกขาในเอกัคคตาได้ เฉพาะตอนหลับตาเท่านั้น

ผู้บรรลุแท้ในศาสนาพระสมณะโคตม ต้องบรรลุหลุดพ้น
 ทุกข์ได้แท้ แม้ในขณะที่สมาธิตลอดกาล จึงจะไม่เรียกว่า “อตตกิ
 ลมถานุโยค”

จิตใดยังเป็นจิตสังขาร เป็นมโนสังขาร “ผู้รู้” (คือผู้มีญาณ)
 ถึงญาณชั้น “สังขารุเปกขาญาณ” นี้ จะรู้แจ้งใน “สังขาร” ของจิต

ชัดๆ และจะวางเฉยต่อสังขาร แห่งจิตของตนได้ชัดๆ ด้วย ทั้ง “สังขารโลก” ทั้งปวง “ผู้รู้” นี้ก็จะรู้เท่ารู้ทันขึ้นด้วย ตามลำดับ แห่งการปฏิสังขาร หรือ พิจารณาธรรม และเมื่อท่านวางเฉยในจิต ของท่านได้ ท่านก็วางเฉยต่อสังขารโลก ได้ทุกสิ่งทุกอย่าง ในขั้น สุดท้าย

๑๒. สัจจานุโลมญาณ คือปัญญาที่รู้แจ้งความจริงแท้ ที่ เรียกว่า **สมมุติสัจจะ** กับ **ปรมาตถสัจจะ** ซึ่งเป็นสัจจะ ๒ อย่าง ได้ ชัดเจนถูกต้อง

รู้ว่า อะไรเป็นสังขาร สังวาส สังสัคคะ สังโยชน์ สังสารวัฏฏ์ รู้ชัดว่า สังขารทั้งหลาย ล้วนเป็น “**สมมุติสัจจะ**”

เมื่อหยุด**สังขาร**เสียได้ คือ หยุดปรุง หยุดแต่ง หยุด**สังวาส** เสียได้ หยุดร่วมรสร่วมชาติ หยุด**สังสัคคะ**เสียได้ หยุดคลุกคลี เกี่ยวข้อง หรือหยุดเพติดเพติน หรือหยุดหลงว่าเป็นสวรรค์ เป็น ความเสพย์ ที่ชีวิตจะต้องมีต้อนได้นั้นๆ ลง และหยุด**สังโยชน์**เสีย

ได้ คือหยุดผูกหยุดยึดอยู่ ก็จะได้ดีที่สุด สูงที่สุด สบายที่สุด สุขที่สุด ยิ่งกว่าสุขที่ไปมัวเมาที่มีสิ่งเหล่านั้นอยู่ จึงเรียกว่า “ยิ่งกว่าสุข หรือ สุขที่สุด” อันบาลีว่า “ปรมัง สุขัง” มันหยุดได้เป็นที่สุดสำหรับตน เรียกว่า พันทุกข์แท้ ๆ นี้แหละคือ “**ปรมัตถสัจจะ**”

แต่นั้นแหละ สำหรับผู้อื่นนั้น เขายังหยุดเช่นเราไม่ได้ เราก็ **จะต้องเข้าใจเขา และมีอนุโลมให้แก่เขาบ้าง ตามฐานะที่แท้จริง** เพราะผู้ยังไม่เกิด “ญาณ” ผู้ยังไม่รู้แท้ (อวิชชา) ก็ย่อมจะยังหลง ยังติดยังยึด ยังหลงสมมุติอยู่ ก็เป็นความจริง (สัจจะ) เหมือนกัน จึงต้องมี “**สัจจานุโลม**” จึงจะต้องมีการอนุโลมตามเขาบ้าง แต่เราก็จะต้องบอกเขา ชี้แจงให้แก่เขา บอกทางประเพณีที่สูงขึ้นให้แก่เขา แม้เขาจะยึดอยู่บ้าง จะร่วมรสอยู่บ้าง จะคลุกคลีอยู่บ้าง ก็อนุโลมไปตามฐานะที่แท้ ทว่า ก็ให้เขาพยายามลดน้อยลง พยายามช่วยเขาให้เข้าใจจริง ในสังขารทั้งปวง ให้ได้ตามฐานะแห่งผู้ที่ยังยึดจริง ยังหลงจริงนั้น ๆ และแม้เราจะต้องลดตัวลงไป คลุกคลีบางสิ่งบางอย่างอยู่บ้าง ในสิ่งในอย่างที่เราจะลดลงไป

คลุกคลีได้ ไม่หยาบตำผิดฐานะจนเกินควร ก็อาจจะทำได้บางโอกาส เพื่ออนุโลมศรัทธา ช่วยผู้อื่นบ้าง ในสิ่งที่จำเป็นที่สุด ที่พออนุโลมกันได้ เช่นนี้เรียกว่า มี “สัจจานุโลมญาณ” จะเป็นผู้พ้นโทสะได้มาก จะเป็นผู้ไม่เพ่งโทษผู้อื่น

แม้ในตัวเองก็จะใช้ “ปฏิสังขา” คือพิจารณาให้เกิด “ปฏิสังขานุญาณ” ให้ได้เสมอ ๆ และแล้วก็ต้องให้มี “สัจจานุโลมญาณ” รู้ความพอดี รู้มัชฌิมาตามฐานะแห่งตน แห่งบุคคลอื่น ๆ ตามกาละเทศะ อนุโลม-ปฏิโลมผ่อนสั้นผ่อนยาว ให้เป็นประโยชน์สูง-ประหยัดสุด ให้ได้จริงๆ สิ่งไหนควรตัดเด็ดขาด ก็ จะเข้าใจในความควรนั้น และจะไม่ยอมอนุโลมเลย สิ่งไหนควรรับบ้างไม่รับบ้าง ก็จะเข้าใจในความควรนั้นๆ ในทุกกาละเทศะ ก็อนุโลมบ้าง ไม่อนุโลมบ้าง สิ่งไหนควรรับเลยทีเดียว แม้ตนเองจะไม่ยึดแล้วโดยจริง ก็จำต้องรออยู่ตาม “สมมุติสัจจะ” นั้นๆ ผู้นี้แลคือ ผู้มี “สัจจานุโลมญาณ” สำหรับตนเองนั้น ไม่ได้

รับอะไร และไม่ได้ติดยึดอะไรเลยจริงๆ แม้จะรับสิ่งนั้นอยู่ เป็น
 กายกรรม เป็นวจีกรรม แต่มนโกรรมท่านเป็น “สุญ” จริงๆ

ดังนั้น ผู้ใดเขายังไม่ปฏิบัติธรรมเสียบ้างเลย เขายังไม่มีไตร
 สรณาคมเลย คือยังไม่ถึงซึ่งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เลย แต่
 นั้นแหละ พุทธศาสนิกชนเกือบทุกคน นี้กว่าตนถึงทั้งนั้น แท้ๆยัง
 ไม่ใช่ เขาถึงแต่ภาษา ถึงแต่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่สมมุติ
 หลอกๆ กันอยู่ เป็นพระพุทธโลกๆ พระธรรมโลกๆ พระสงฆ์
 โลกๆ ไม่ใช่ **พระพุทธแท้** อันคือ “ญาณ” หรือ ปัญญา ซึ่งเริ่ม
 ตั้งแต่ญาณ ๑ มาจนบัดนี้ และต่อไปอีกจนถึงญาณ ๑๖ นี้
 แหละ **พระธรรมแท้** อันคือเนื้อหาสาระ ของความประเสริฐ คุณ
 ความดีแท้ๆ ซึ่งคือการละการเลิกลาได้ ตั้งแต่อบายมุขมา จน
 กิเลสตัณหาอันละเอียดสุขุมขึ้น ตามลำดับนั่นเอง ต้องละอย่างมี
 ญาณด้วย **พระสงฆ์แท้** อันคือ “คน” ผู้มีปัญญาญาณรู้แจ้งแล้ว
 “คน” ผู้มีเนื้อหาสาระของความประเสริฐ คุณความดีนั้นๆ ในตน

แท้ๆ แล้วด้วยทั้ง ๒ อย่าง พระสงฆ์ ก็คือคนผู้มีพระพุทธแท้ใน
 ตน มีพระธรรมแท้ในตนแล้ว นั่นเอง

ผู้ยังไม่รู้ ยังไม่เห็นพระสงฆ์แท้ๆ เลย ยังไม่รู้ว่า ความ
 ประเสริฐที่แท้จริงคืออะไร ในโลกเขายังหลงว่า การปรุงตามโลก
 โลภะ โทสะ อยู่ตามที่โลกพาเสพย์ พาสิ่งสม พาแบก พาหาม พา
 สร้าง พาก่อ สิ่งโลกๆ นั้นแหละ เป็น “ความประเสริฐ” คนผู้นี้ก็
 ยังไม่มีแม้แต่ “รัตนตรัย” ถึงจะเป็นพุทธศาสนิกชน ก็จะไม่
 โอกาสได้เป็น “อริยะ”

คนเช่นว่านี้ ก็ต้องปล่อยเขาไป เรียกว่า อนุโลม ชั้นต่ำสุดคือ
 อย่าดึงให้เขาทวนกลับเลย ปล่อยเขาไปตามทางของเขาก่อน
 เพราะเขาเป็น “ปทะปรมะ” คือผู้ยังดักดานอยู่ ผู้ยังติดแน่นอยู่
 กับโลกของเขาอยู่ ผู้ปักมันเอาหัวยันพื้น (ปทปรม แปลว่า เอาหัว
 ยันพื้น) หรือ ผู้ยึดมันแบบเอาหัวชนฝานั้นเอง ก็ต้องจำยอมให้เขา
 อยู่กับโลก ตามสัจจะ ตามฐานะอันหลงไหลของเขาจริง ๆ เราจะ
 ไปลงโทษเขาก็ไม่ได้ เพราะเขาไม่มีปัญญา รู้ เขาไม่มี “ญาณ” เอา

จริงๆ เพราะแม้ “อบายมุข” เขาก็ยังไม่สามารถรู้ได้ว่า นั่นคือ “โลกนรก” แท้ๆ ก็ต้องปล่อยให้เขาจมอยู่กับ “โลกนรก” นั้นๆ เสียก่อน จึงไม่ต้องไปเฟ่งโทษเขาเลย ที่จริงเขาก็มีประโยชน์ คือ เขาเป็นตัวอย่างของ “โลก” หรือตัวอย่างของ “โลกีย์” ไปจนกระทั่ง “โลกันต์” ชัดๆ เราจึงดูให้เป็น ดูให้ออก

แต่ผู้ที่ถึงซึ่ง “รัตนตรัย” แท้ๆ มี “ไตรสรณาคม” ยึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ **ที่จริงที่ถูกตรง** เป็นที่พึ่งแท้ได้ หรือยึด “ศาสนา” เป็นที่พึ่งแท้ได้ โดยเฉพาะ “พุทธศาสนา” **ผู้นั้นก็จะเป็นผู้มี “ศีล ๕”** แม้ชั้นหยาบๆ บริสุทธิ์จริง จะมี “ญาณ” หยั่งรู้ชัด ไม่ติดยึดแม้ใน “อบายมุข” ต่างๆ ไม่มัวเมาในเหล่า สุรายาเสพติด ไม่โกหก ไม่ยุ่งลูกเขาเมียใครจริง ๆ ไม่ลัก ไม่ขโมย และไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต อย่างผู้รู้โทษรู้ภัย ไม่อยากแต่จะต้องอย่างจริง มีปัญญาเข้าร่วมด้วย (*ญาณสัมปยุตตัง*) อย่างแท้ๆ แน่ๆ เขาจะรู้สิ่งไหนควรตัดขาด อย่างเด็ดขาดได้ เป็นขั้นเป็นเปราะแท้ๆ จริงๆ จึงจะมีความบริสุทธิ์ ในศีล ๕ ได้อย่างแท้จริง

ผู้นี้มี ญาณ ๑๖ ในศีล ๕ อย่างแท้ เรียกว่า **ถึงพุทธ**

ผู้นี้มี**ความบริสุทธิ์**ในศีล ๕ อย่างจริง ไม่ศีลขาด เรียกว่า **ถึงธรรม** ผู้นี้แหละเป็น“พระสงฆ์” หรือเป็น “รัตนตรัย”ดวงหนึ่งของพุทธศาสนา แม้จะเป็นคนหัวดำ (ไม่โกน) และยังทำงานอยู่อย่างโลก ในโลกบ้างก็ตาม หรืออยู่ในสภาพ “พระ” ก็ตาม

และ “พระสงฆ์” เหล่านี้ ก็เป็นเพียงผู้สูงแค่มิติดเกล้า มิติดยาเสพย์ติด มิโกหก ไม่ยุ่งลูกเขาเมียใคร ไม่ลักขโมย และไม่ฆ่าสัตว์เท่านั้น ก็เป็น “ผู้ประเสริฐ” ชั้นหนึ่งแล้ว เรียกว่า พระสงฆ์สาวก ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชั้นต้น คือ “โสดาบันบุคคล” ถ้าคนผู้นี้ท่าน “ยึด” เอาแค่ชั้นนี้ เห็นไม่ได้ว่า “สูงกว่านี้มีอีก” ไม่เกิดญาณต่อจากนี้ รู้รูปร่างแม่เครื่องบริโภคอื่น ๆ ก็รู้ไม่ได้มากไปกว่า คุณธรรมแค่ศีล ๕ ที่จำกัดเอาความหมายเพียงหยาบ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่มีญาณหยั่งลึกลงไปอีก แม้ในเครื่องอุปโภค อันได้แก่อาหารการกิน หลงเครื่องอุปโภค อันได้แก่เครื่องใช้ต่าง ๆ โดยไม่จำกัด ไม่กำหนดดลดละ ไม่เล็ก ไม่เว้น

เสียบ้าง ศิลข้อ “วิกาลโภชนา” คือ การกำหนดลดละ การจำกัด เลิก เว้นในเครื่องอุปโภค-บริโภค ก็สูงขึ้นไม่ได้ เช่น อาหารการกิน ก็ยังติดขัดยึดอยู่มากมาย ลดไม่ได้ ละแม้แค่เป็นมือเป็นคราว ให้น้อยลงกว่าชาวโลก ก็ไม่ได้ เครื่องใช้ต่างๆ ก็ยังติดขัดยึดอยู่มากมาย เหมือนชาวโลก ลดไม่ได้ ละแม้แค่เป็นมือเป็นคราว ให้น้อยลงกว่า ที่เคยยึดเคยติดไม่ได้ ผู้นั้นก็ “ปะทะประมา” คือ ตักดานอยู่ ติดแน่นอยู่กับ “ฐานะ” ขนาดเท่านี้ อีกเสียแล้ว แม้จะเรียกว่า “อริยะ” ก็ได้แค่อริยะชั้นมีญาณ ๑๖ ในพระรัตนตรัย เพียงบริสุทธิ์ได้ศีล ๕ ขั้นต้นจริงๆ เกินกว่านั้นไม่ได้ ผู้มี “สัจจานุโลมญาณ” ที่สูง มี “ปฏิสังขญาณ” ที่กว้างไกล เข้าใจถึงก็รู้ได้ เข้าใจในฐานะนั้นๆ ของตนได้ ผู้มี “สัจจานุโลมญาณ” จริง ก็จะอนุโลม - ปฏิโลมตามคนฐานะนี้ เท่านั้นโดยจริง ดังนี้เป็นต้น

ผู้ที่ไม่ก้าวหน้าสูงขึ้น ก็เพราะมีความจำเป็น พันภาระนั้นๆ ยังไม่ได้ ทั้งๆ ที่มีญาณ รู้มรรควิธี รู้จุดดีจุดชั่ว ที่ตนจะต้องพราก ต้องวางอย่างชัดเจน แต่ก็ยังต้องจำยอมอยู่นั้น หนึ่ง เพราะตนเอง

ยึดมั่นว่า อย่างนี้สูงแล้วสุดแล้ว ดียิ่งแล้ว ดีกว่านี้ไม่มีอีก เขาไม่ยอมเห็นในทางอื่นเรื่องอื่น ดีกว่านี้จริงๆ ผู้นี้จะสูงขึ้นกว่า ไปอีกไม่ได้จริงๆ นี่อีกหนึ่ง และเพราะผู้รู้ที่อยู่ว่า ยังมีทางสูงกว่านี้ ทว่ายังไม่เห็นมรรควิธี ยังละพราวตัดไม่ถูก วางไม่เป็นจริง ๆ ก็ยังไม่สูงขึ้น ไม่ก้าวหน้าไปอีก นี่เป็นอีกหนึ่ง ในผู้ปฏิบัติธรรม

ผู้ใดยังไม่มี “สัจจานุโลมญาณ” ใน “ภูมิ” ขนาดใด ผู้นั้นก็คือผู้มีภูมิแค่นั้นขนาดนั้น ก็เลยยังพ่วงโทษผู้ที่ต่ำกว่า หรือเท่ากัน หรือแม้สูงกว่าได้อยู่ ผู้มี “สัจจานุโลมญาณ” ลึกละเอียดมากได้เท่าใด ก็จะไม่พ่วงโทษผู้อื่นได้มากเท่านั้น เพราะรู้ความจริงแท้ (สัจจะ) และมีอนุโลม-ปฏิโลม จริง

และ ผู้มี “สัจจานุโลมญาณ” นั้นๆ ก็จะไม่ชี้อโทษ แจ้งโทษ แจ้งภัยให้แก่ผู้ที่ยังไม่รู้เห็นบ้าง เข้าใจบ้างเท่านั้น พลังจะช่วยแนะนำความจริงให้ บอกทางให้ละให้เลิก จากสิ่งที่เขายึดอยู่ หากมิใช่ไปพ่วงโทษเขา หรือไปยกตนข่มเขา แต่จะทำด้วยความอนุเคราะห์จริงๆ เจตนาช่วยผู้ที่ควรช่วย หรือต่ำกว่า จริงๆ ซึ่งบางทีก็จะถูกผู้

ที่ต่ำกว่า ดูแคลนเอา เยาะเย้ยเอา ด่าเข้าให้ด้วย ถึงขั้นขัดขวาง
โต้แย้ง โคนทำลายด้วยก็ได้ ก็เป็นเรื่องจริง ผู้มี “สัจจานุโลม
ญาณ” แท้ๆ ก็จะไม่มีความหวาดหวั่นใดๆ จริงๆ จะได้แต่เมตตา
กรุณา กันเท่านั้นเอง

๑๓. โศตรภูญาณ คือ ความรู้แจ้งใน “จิต” ที่ยังมี “ตัวเกิด”
ความรู้ชัดว่า “จิตที่ยังก่อตัว” นั้น คือสภาวะอย่างไร? ขนาดไหน?
เป็นผู้มีญาณขั้นเข้าใจ “นาม” หรือ รู้ “จิต” ของตนชัดๆ ว่ามี
อารมณ์ (ธรรมารมณ์) มีการเกิด (โอปปาติกะ) มีการปรุง (สังขาร)
มีการทำงานแล้วจริง (รู้จัก “ปฏิสนธิวิญญาน” รู้จัก “ปวัตตติ
วิญญาน”) และ แบ่งรู้แยกรู้ชัดว่า มันกำลังอยากอย่างนั้น กำลัง
เดินไปสู่สิ่งนั้น กำลังปรุงแต่งเรื่องนั้น ถ้าผู้นี้มี “ญาณ” มาแล้ว ถึง
“ญาณ ๑๒” จริง คนผู้นี้ก็เอาความเก่งของตน ที่มีญาณถึงญาณ
๑๒ แล้วนั้น มาใช้ คือทำความเฉยลง หยดลงให้กับ “จิต” ที่มัน
เกิด “จิตที่มันก่อตัว” นี้ได้ทันที ถ้าผู้ที่มี “ญาณ ๑๒” มาแล้ว

จริง และจับ “จิต” ตัวโคตรภู หรือจับจิตตัวที่ยังก่อตัว ก่อรูป ก่อ
นามของตนได้แท้ ผู้นี้ก็จะ “ดับจิต” หรือ “หยุดโคตรภู” ของตน
ได้ ตัด “สันตติ” แห่งความเกิด สิ้น “ปฏิสันธิวิญญาณ” แท้ๆ

ผู้นี้ก็จะ “รู้” ตัวได้ทันทีว่า “ตนดับความเกิด” ในจิตของตน
ได้ ตนกำลังตัดชาติ ตัดภพ ตนกำลังเป็น **ผู้ไม่เกิด** ตนกำลังเป็น **ผู้**
จบอยู่ ชาติสิ้นลง ก็กำลังรู้ภพจบอยู่ ผู้นี้ก็กำลังรู้ **มันรู้ที่ตน มัน**
รู้ได้ที่เราทำเราเอง อย่างมีสติ มีสัมปชัญญะ และมีปัญญาแท้
แจ้งในเหตุในผล ในความไม่ควร ดังนั้น สิ่งที่ตนตัดขาดวางเฉย ไม่
ยินดียินร้ายด้วยนั้นๆ ควรจะให้คลุกคลี ยุ่งเกี่ยวกับตนอยู่ หรือ
ควรมีบ้างไม่มีบ้าง ตามกาละ หรือไม่ควรแต่จะต้องเลย คนผู้นี้ก็จะ
ทำการตัดขาด หรือไม่ขาด ตามภูมิปัญญาของตนเองจริงๆ แม้
ทาง “กาย” ก็จะไม่คลุกคลีเอาจริงๆ สำหรับสิ่งที่ควรตัดขาด
อย่างสนิท แต่บางอย่างบางสิ่ง “กาย” คลุกคลีอยู่ ทว่า “ใจ” นั้น
ไม่มีคลุกคลี ไม่มีปรุง “ใจ” นั้น ขาดภพ ขาดชาติ ขาดสันตติ แห่ง
โลภะ-โทสะจริงๆ

เช่น คนติดบุหรี เมื่อตนได้พากเพียรฝึกหัดตน จนรู้แท้ในจิตของตน และจนเกิดญาณหยั่งแจ้งแทงทะลุ ในภยันโทษของบุหรี จนเกิดจิตเบื่อหน่ายเปลื้องทิ้งได้ เมื่อตนทำได้สำเร็จเป็น “เฉย” ไม่หวั่นไหวต่อบุหรี แม้จะนั่งอยู่กลางวง ของคนสูบบุหรี หรือแม้จะเอาบุหรีมาสูบเอง ลองดูก็ตาม ตนผู้นี้ก็ไม่มีรส รักชอบหรือชิงชัง ทว่า รู้ชัดว่า รสมันไม่น่าสูบ เพราะมันขมๆ ซื่นๆ ไม่ปรกติ หรือไม่เอนเอียงไปข้างหวานหอม เป็นรสของโลกีย์ธรรมดาๆ ด้วยซ้ำไป จิตของคนผู้นี้ ย่อมตัดขาดจาก “การติดการยึด” สิ่งนั้นแล้ว จิตของคนผู้นี้ ย่อมตัดขาดจาก “การติดการยึด” สิ่งนั้นแล้ว จิตของคนผู้นี้ ย่อมหลุดพ้นจากบุหรีนั้น มาได้แล้ว ตนรู้แจ้ง ตนเข้าใจ ในตนว่าตนพ้น ตนหลุดตนขาด ตนได้จบภาระ ในการทำความหลุดพ้น ในกิเลส-ตัณหา-อุปาทาน เรื่องนี้เด็ดขาดแล้ว จะไม่มี “ความอยาก” จะไม่มี “การเสพย์” หรือรับรสโลกๆ (อัสสาทะ) เลย จะรู้แต่รสจริงๆ รูปจริงๆ กลิ่นจริงๆ ฯลฯ ตามความเป็นจริงของมันเท่านั้น จึงเรียกว่า มี “ยถาภูตญาณ”

เพราะฉะนั้น ผู้บรรลุขั้นตัดโคตรภูมิจิตได้จริงๆ ในเรื่องบุหรี ก็ย่อมจะแจ้งได้ว่า รสอย่างนี้ รูปร่างอย่างนี้ กลิ่นอย่างนี้นั้น เมื่อเรานำมันมาสูบแล้ว ประโยชน์อันจะเป็น “รูปธาตุ” ที่จะได้จากมัน นั้น มีแค่นี้? ช่วยรูปชั้นร่างกายเราจริงหรือ? ผู้มีญาณจริงก็จะรู้จริง ถ้าเข้าใจแท้แล้วว่า ไม่จำเป็นเลย รูปชั้นเราไม่เห็นจะต้องพึ่ง “รูปธาตุ” จากบุหรีเลย ผู้บรรลุขั้นนั้น ก็จะไม่ไปเสียเวลาสูบบุหรี ที่มีรสขมๆ ซื่นๆ อย่างนั้นแน่ๆ เช่นนี้แหละ เรียกว่า รู้ความเหมาะสม รู้แจ้งความควร ความไม่ควร อันภาษาบาลีเรียกว่า “อรหัตตผล” สิ่งอื่น ของอื่นก็เช่นกัน นัยเดียวกัน

คนผู้นี้ต้องรู้เช่นนี้ จึงเรียกว่า เป็นผู้เกิด “ญาณ” โดยเฉพาะรู้แจ้ง ในการ “ตัดโคตรภูมิ” หรือรู้ว่า ตนตัดความเกิดของจิต ตนดับอุปาทานจิต ของตนเองลงได้ ดังนี้

เรื่องการติด “บุหรี” ก็เป็นกามคุณ ที่ติตรส-รูป-กลิ่น-สัมผัส นั่นเอง หรือเรายังติดรูป-รส-กลิ่น-เสียง-สัมผัสอื่นๆ ในสิ่งอื่นอยู่ ก็เป็นเรื่องของ “กามตัณหา” บ้าง “ภวตัณหา” บ้าง เช่นนี้เอง เมื่อ

เราลด ละ ตัดเจ้า “รูป” ต่างๆ ลงได้หลายๆ อย่างเช่นนี้ (เพราะ “นาม” คือจิตของเรา หมุดอุปาทาน ลึ้นค้นหาใน “รูป” นั้นๆ) เราก็ล้างกิเลส ล้างค้นหา ล้างอุปาทานใน “อัสสาทะ” คือรสนิยม โลกๆ ที่เขาสร้างก่อขึ้นมา ให้คนติดหลงไปได้เรื่อยๆ เราก็จะเบา ว้างจากโลกที่ละชั้น ๆ “เหนือโลก” ขึ้นมาเรื่อยๆ หรือ “ดับโลก” ทิ้งไปเรื่อยๆ เราก็จะไม่หลงรสนิยมตามโลก ไปที่ละเรื่องสองเรื่อง สามเรื่อง ฯลฯ เราก็จะไม่หลงติดหลงยึด อยู่ตามโลกได้มากขึ้นๆ ตามลำดับ เราก็จะแจ้งโลกได้ตามลำดับ จนเราสั่งสมญาณ สั่งสม ความรู้เช่นนี้ไปเรื่อยๆ มากเป็นที่สุด เราก็จะแจ้งโลกหมด เราก็จะไม่ถูกโลกดึงดูดไว้เลย เราก็จะพ้นโลกได้ นั่นแหละคือเป็นผู้พ้นโลกียะ ทั้งหมด ขึ้นสู่โลกุตระระลอยตัว และจะเข้าใจในคำว่า “ชีวิต” ได้ อย่างจริงแท้ จะเข้าใจในคำว่า “คุณงามความดี” ที่แท้จริงในโลก ได้อย่างชัดเจนด้วย คนผู้นี้ จึงจะยังชีวิตอยู่ก็เพียงเพื่อ “คุณงาม ความดี” ที่เหมาะสมกับกาละที่สุด เท่านั้น

ผู้ตัด “โคตรภู” ได้จากกิเลส-ตัณหา-อุปาทาน ในสิ่งใด ใน “รูป”ใด ผู้นั้นก็ขาด “สันตติ” ได้เด็ดขาดจริง หมดการโยงโย ผูกพันกันแท้ๆ ถ้าการติดต่อกัน การยั้งหวนกลับมา มีรสมีชาติอยู่อีก กับสิ่งที่เราจะตัดอยู่บ้าง และได้ฝึกหัดตัดขาดมันลงไปบ้าง บางครั้งบางครั้ง จิตเราก็ดูลืมๆ หรือเฉยๆ กับมันได้บ้าง แต่แล้ว มันก็ยังกลับมา มีรสมีชาติอีกใหม่ ในโอกาสใหม่ได้อีก ก็เรียกว่า ได้ฝึกหัดตัด “สันตติ” คือฝึกหัดทำการค้าตัดขาด ฝึกหัดเลิกการ เชื่อมต่อ ของกิเลส-ตัณหา-อุปาทาน ลงไปได้บ้างบางครั้ง บางคราวนั่นเอง ทว่า ยังไม่ขาดแท้เป็น “สมุทเฉท” (เป็น *วิกข์มภนะ* หรือ *ตทังคะ*)

เมื่อใดจิตที่เกิดรสนิยมโลกๆ มันเกิดสืบทอดกัน ติดเนื่องกันอยู่ เรารับรู้เท่าทันมัน แล้วรีบหยุดจิต ดับจิต หยุดรส ดับรสนั้นๆ ลง ให้ได้ อย่าให้มันอยาก อย่าให้มันเสพย์ ถ้าหยุดลงได้จริง ดับลงได้ แท้ในขณะใด ก็นั่นแหละคือ เราทำให้ “สันตติ” ขาดลงไปทุกทีไป ทำได้มากและนาน ก็คือสามารถตัด “สันตติ” แห่งกิเลส-ตัณหา-

อุปาทาน ให้ขาดลงได้มาก และนานด้วย จะด้วยหยุดได้ เพราะ
 วิกขัมภนะปหาน คือ ข่มกต หรือ ทำลึ้มๆ มั่นลง หรือหาเรื่อง
 อื่นๆ มาขัดจังหวะ มาพราวจากมันไปเสียก็ดี จะหยุดได้ เพราะต
 ทังคะปหาน ด้วยปัญญา คือพิจารณาเห็นภัย เห็นโทษ เห็นเป็น
 อสุภะ เป็นของไม่น่ายินดี ไม่น่ารักไม่น่าใคร่ได้ แล้วก็ดับจิตลง
 หยุดรสอยาก หมตรสเสพย์ลงได้บัดดลนั้น ก็ยิ่งดี ขอให้รู้เท่าทัน
 เช่นนี้ และ ฝึกหัดเช่นนี้เสมอๆ เกิด **นี่คือการปฏิบัติธรรม นี่คือ**
การวิปัสสนาแท้ ๆ

เช่น จิตเรากำลังอยากสุขบุนหรี เรารู้ทัน เราก็ไม่สุขเสีย พราว
 จิตไปอื่นลงได้ หรือ พิจารณาเห็นแจ้ง จนหยุดอยากลงได้ ก็เป็น
 การตัด “สันตติ” ให้แก่ตนอย่างแท้จริง ดังนัยที่ได้อธิบายมาแล้ว
 หรือ แม้เรากำลังกินอาหาร ขณะนั้น กำลังอมเคี้ยวอาหาร ชนิดที่
 มีรสอร่อยอยู่ เราก็เสพย์รสนั้น เป็น “สุขเวทนา” ถ้าเรากำลังอม
 เคี้ยวอาหาร ชนิดที่มีรสไม่ถูกใจ ไม่อร่อยอยู่ เราก็จะเสพย์รสนั้น
 เป็น “ทุกขเวทนา” ก็ให้รับรู้ทันให้ได้จริงๆ แล้วก็ฝึกหัดดับ “สุข

เวทนา” ลงเป็นเฉยๆ ไม่ยินดี แม้ “ทุกขเวทนา” ก็ให้พยายามดับ
 ลง ทำวางเฉยๆ ให้ได้ ไม่ยินร้าย พิจารณาแต่ธาตุแท้ๆ อาหารว่า
 เราจะต้องกิน เพราะความจำเป็น จึงกิน ถ้าไม่จำเป็น หรือไม่
 สมควรก็อย่ากิน เท่านั้น ถ้าเราทำจิตให้เฉยๆ ได้จริงที่ใด จิตไม่
 ทุกข์ไม่สุขที่นั่น ก็นั่นแหละ เราตัด“สันตติ” ให้แก่ตนอย่างแท้จริง
 ที่นั่น

และ จงหัดโดยนัยอย่างนี้กับ กิเลส-ตัณหา-อุปาทาน ทุกๆ
 ชนิด ให้ขาดถึง “โคตรภู” ให้ได้จริงๆ เป็นสมุจเฉทกับ “รูป” นั้นๆ
 สิ่งนั้นๆ จริงๆ และ สุดท้าย จนกระทั่งเราตัดขาดจาก รส รูป
 กลิ่น เสียง สัมผัสใดๆ ได้ เป็นผู้มี “สังขารุเปกขาญาณ” ในสิ่งใด
 เราก็พ้นจาก“กิเลสกาม” (กามราคะ) ได้ในสิ่งนั้น อย่างแท้จริง ยิ่ง
 เป็นผู้มี “สังขานุโลมญาณ” ในสิ่งใด ก็ยิ่งเป็นผู้หลุดได้ พ้นได้
 จาก“อัตตา” ชั้นลึกซึ้งอนันตนิท ปราศจาก“ปฏิมะ”ได้ในสิ่งนั้น
 อย่างจริงแท้ และ ยิ่งผู้มี “โคตรภูญาณ” รู้จิตตัวเกิดถึงขั้นเริ่มฟุ้ง

ออกมา (อุทัจจะ) ได้ ผู้นั้นก็พ้นอวิชชา อย่างที่สูงสุดในสิ่งนั้นๆ โดย
เด็ดขาด

กิเลสชั้น “ภพ” หรือ “ภวตัณหา” หยาบๆ ที่ยังห้วนไหวอยู่
ในลาภ-ยศ-สรรเสริญ-สุข -เสื่อมลาภ-เสื่อมยศ-นินทา-ทุกข์ ไตๆ
ก็เช่นกัน

และ “ภวตัณหา” ชั้นละเอียด ชั้นจิตหมด “กามตัณหา” หมด
ลาภ-ยศ-สรรเสริญ ลงแล้ว เป็นจิตที่มีปัญญา รู้ ชั้น “โอภาส” ก็ดี
ชั้น “อิโมกข์” ก็ดี ชั้น “ญาณ” ก็ดี จิตที่เป็นปัญญินทรีย์ชั้นนั้นๆ ก็
เป็น “รูปจิต” หรือเป็น “รูป” ที่เราก็ไม่ควรหลงยินดี หยิงผยอง
ในมันเป็นอันขาด ต้องวางเฉยกับมันให้ได้เช่นกัน ไม่เช่นนั้น เรา
จะกลายเป็นคนมี “มานะกิเลส” ยึดในตัวเรา หยิงในตนว่า
ปัญญา มีความรู้ มี “เจโตวิมุตติ” มันก็ยังไม่พ้น “สังโยชน์” ไปได้ ก็
จะยังมีสังขาร สังวาส สังสัคคะ และ ก็คงยังไม่พ้นสังสารวัฏฏ์ อยู่
นั่นเอง

และ แม้จิตที่เป็น “สุขเวทนา” เพราะจิตเราขณะนี้ สงบแท้
 พ้นจากกามตัณหาจริง พ้นจากภวตัณหา อย่างหยาบแท้ได้แล้ว
 จิตย่อมสงบได้จริงแท้ จะเป็นขั้น “ปีสัสทธิ” ขั้น “สุข” หรือ แม้
 ขั้น “อุเบกขา” เราก็จะต้องเรียนรู้ “รูป” ของจิตขั้นนี้ให้ได้อีก
 และอย่าหลงเสพย์ แม้ “สุขเวทนา” ในจิตอันสุขุมลึกซึ้ง แม้ขั้นนี้
 ถึงขั้นนี้อยู่เลย มันยังเป็นอุปกิเลส ยังไม่พ้น “สังโยชน์” ยังเป็นรูป
 รากะ เป็นอรูปรากะอยู่จริงๆ แท้ๆ เป็น “วิภวตัณหา” อัน
 หมายความว่า ภพละเอียดสุขุมยิ่ง หรือเป็น “ภวตัณหา” อย่าง
 สุขุมลึกซึ้งนั่นเอง ถึงขั้นนี้ก็จะต้องวาง ให้เป็นไปตามธรรม มัน
 จะเกิดจิตสงบ ก็เป็นธรรมดาเมื่อเราวาง เราหมดยึด เราเลิกติด
 ถ้าเราเริ่มยึดจิตใดมาทำงาน เราก็จะมี “สังขาร” นั้นๆ ขึ้นมา ก็
จงใช้ปัญญาสร้าง “สังขาร” นั้น ให้เป็นประโยชน์อันแท้จริง
แก่โลกให้มาก เกิด สำหรับตนนั้น “สังขารกาย” เท่านั้น ที่หนัก
 หน้อย นอกนั้น ไม่มี “สังขาร” ใด ที่จะเป็นประโยชน์เพื่อตนแท้
 แล้ว จะมีอีกก็เพียง “สังขารปัญญา” เพิ่มเติมในตน อันเรียก

ตรงๆ ตามบัญญัติเขาก็คือ เพิ่ม “ปฏิสัมภิทาญาณ” เท่านั้นเอง และก็เพื่อโลก เพื่อผู้อื่นโดยแท้จริง เพราะสำหรับตนนั้น ไม่ต้องใช้ “ญาณ” ใช้ปัญญาอะไรอีกแล้ว จบกิจแห่งตนแล้ว จบภาระของ ตนแล้ว ดังนั้น “ญาณ” อื่น ปัญญาอื่นที่จะปรุงให้แก่ตน จึงเพื่อ ผู้อื่นจริงๆ

และที่สุด จิตที่เป็น “ปีติ” ดีใจ ปลื้มใจในตน ที่ได้ “ญาณ” ก็ ดี ได้ “สุข” อันสงบแท้จริงก็ดี จิตที่พากเพียรประดับประคอง มุ่งมั่น อันเรียกว่า “ปีติ” ก็ดี หรือแม้จิตที่ได้พยายามบากบั่น มั่นเพียรอย่างยิ่ง ที่เรียกว่า “อุฏฐานะ” ก็ดี ก็ล้วนแต่เป็น “รูป” ที่ยังเป็น “อุทัจจะ” ยังเป็นจิตที่ยังเกิดอยู่ทั้งสิ้น หรือแม้จะมีเชื้อ แห่ง “อุทัจจะ” เหลือละเอียดยิ่งกว่านี้ จนรู้เห็น “รูป” ของ อุปกิเลสต่างๆ (อันมี โสภัส ปีติ ปัสสัทธิ อธิโมกข์ ปีติ สุข ญาณ อุฏฐาน อุเบกขา) ได้ยาก เพราะเบาบางสุขุมกว่า ออกปาน ไต ๆ จนต้องเรียกว่า “อรูป” ก็ต้องพยายามรู้ และจับ “อุทัจ จะ” เหล่านั้น ให้ได้เป็นที่สุด อย่าให้หลงเหลือ ถ้าหลงเหลืออยู่

เศษธุลีใด อันนั้นแหละเรียกว่า “นิกันติ” อันเป็นเศษธุลีแห่ง
 อุปกิเลส อันสุดท้าย ผู้รู้แท้ละเอียดจริง แจ้งใน “อุทัจจะ” แห่ง
 จิตได้จริงดังนี้ ก็เป็นผู้รู้ปรมาตถ์ถึงที่สุด เพราะ “อุทัจจะ” ที่ยัง
 เป็นอุปกิเลสใด แม้ถึงขนาดขั้น “อรูป” (คือ “รูป” ขั้นสุขุม
 ยิ่งขึ้นไปอีก) ดังได้อธิบายมานั้น ก็ยังเป็นเหตุเป็นปัจจัยอยู่ในคำ
 ว่า “เกิด” อยู่ เราจะให้อะไรเกิด เราก็เป็นผู้กำหนด เราจะต้องรู้
 ชัดว่า เศษเสี้ยวของจิต (รูปจิต-อรูปจิต) ที่เราปล่อยให้เกิดขึ้น เรา
 รู้จักรูปร่างตัวตนมันชัด เราจะจับมันบี้นิ้ว หรือจับมันฆ่าลง หรือ
 จะดับ “อุทัจจะ” ใดๆ ลงเมื่อใด ก็ย่อมทำได้ เราจึงจะให้มันเกิด
 เราจึงจะให้มันปรุง (สังขาร) จึงจะให้มันทำงาน มันจึงเกิดได้
 เพราะเราให้เกิด มันจึงปรุง เพราะเราให้ปรุง อันเรียกว่า “วิ
 สังขาร” มิใช่มันเกิดเอง ตามอำนาจกิเลส-ตัณหา-อุปาทาน แต่เรา
 รู้ความเกิดของมัน และเราเป็นเจ้าของชีวิตมันด้วย จะดับมันเมื่อใดก็
 ได้ เป็นผู้มี “อายุที่แน่นอน” (นียตายุกา) คือดับจิตของตนได้
 อย่างแท้จริง ดับวิญญานในตนได้ แน่นอนดังนี้ จึงจะได้ชื่อว่า เรา

เป็น “มนุษย์อุตตระกรูทวิป” เป็นมนุษย์ที่อยู่ในแดนเหนือกว่า
 มนุษย์ธรรมดาจริงๆ หรือ แท้ๆ จริงๆ ก็คือ **จิตชนิดที่จัดว่า เลิศ
 ยอดสูงสุดเหนือภาพอื่นแดนอื่น**

จึงเป็นผู้ไม่มีแม้ “อุทัจจะสังโยชน์” เพราะรู้ “อุทัจจะ”
 ให้ได้ทุกตัวจริงๆ อุทัจจะใดจะ “สนตะพาย” เราให้ติดโลก
 (สังโยชน์) จึงยอมไม่ได้ ผู้นี้แลชื่อว่า เป็นผู้ถึงแล้วซึ่ง “วิชา”
 หรือพ้นแล้วซึ่ง “อวิชาสังโยชน์” เป็นที่สุด

๑๔. มรรคญาณ คือความรู้ในวิถีทาง หรือวิธีทำให้คนตัด
 “โคตรภู” ลงได้ รู้ว่าเราทำอย่างไร จึงดับจิต หรือ ตัดกิเลส-
 ตัณหา-อุปาทานได้จริง รู้วิถีที่ทำ ที่ได้ประพฤติ รู้การกระทำที่
 เกิดผลมาเป็นระยะๆ ของตน เช่นนี้เรียกว่า เกิดความเห็นแจ้ง
 เกิดความรู้ชัดใน “มรรค” หรือในระดับแห่งการเดินทาง จาก
 เริ่มต้นรู้กิเลส ดับกิเลสมาเรื่อยๆ

ที่จริงผู้ใดกระทำตนจนตัด “โคตรภูญาณ” ได้แล้ว ก็เป็นอันบรรลุลแล้ว จบแล้ว ไม่ต้องมาทบทวนรู้ “มรรค” ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้จบแล้ว สิ้นภาระสำหรับตนแล้ว เพราะ “มรรค” หรือทางประพัตินั้น มันได้ทำมาแล้วจริง แม้จะเพียงเป็น “มรรค” เป็นวิธี หรือ วิถีทางประพัตินที่ได้อู้มาจากผู้เป็นครู เป็นอาจารย์บอกก็ตาม (ปริยัติ) แต่เมื่อเราประพัติน (ปฏิบัติ) จนถึงตัด “โคตรภู” ได้ มันก็มี “มรรค” แล้วในตนจริงๆ เรียกว่า มี “สัมมาอริยมรรคองค์ ๘” แล้ว (สำหรับผู้ยังไม่บรรลุนั้น ยังมีไม่ครบ ๘ หรือไม่มีเลย แม้มรรคองค์เดียวแค่ “สัมมาทิฏฐิ”)

ส่วนผู้ที่จะเกิด “มรรคญาณ” คือมารู้แจ้งใน “วิถี” หรือการเดินมาตามทางของตน อย่างละเอียดชัดเจนแจ่มแจ้งนั้น ก็จะต้องอาศัยการพิจารณา นึกคิดทบทวน ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ย้อนไปย้อนมา ในมรรคกับผล ให้ถูกตัวตรงมรรคตรงผลว่า ทำอย่างนี้มีผลออกมาเป็นอย่างไร ทำแบบนี้ขนาดนี้ มีผลออกมาแบบนี้ขนาดนี้ รู้ตรงมรรคตรงผลละเอียดหยาบ ถูกตัว ลงตัวกันหมด อันเรียกว่า

“ปฏิสังขาร” และ “ปัจเจกขณะ” จึงจะรู้แจ้งชัดเจนใน “มรรค”
 แท้ๆ ได้ถูกฝ่าถูกตัว ถูกขนาด ถูกคู่แท้ๆ ได้

“มรรคญาณ” จึงเป็นปัญญาที่รู้ละเอียด รู้ชัด ถ้า “มรรค”
 เฉยๆ นั้น พอบอกให้ว่า ทำอย่างนี้สิ แล้วผู้รับก็รับไปทำ แล้วก็
 เกิด “ผล” ออกมา ก็จบ เพราะมี “มรรค” เอาไปทำ แล้วก็ได้ผล
 แล้ว ตัวเองบรรลุลแล้ว จะจำไม่ได้ว่าทำอย่างไร ก็ไม่เป็นไร จะรู้
 ละเอียด ไม่ละเอียด รู้เหตุรู้ผลว่า เพราะเช่นนั้น ทำเช่นนั้น เพราะ
 เช่นนี้ทำเช่นนี้ ก็ไม่ต้องก็ได้ ให้มี “ผล” เกิดก็จบ ก็บรรลุ ส่วน
 “ญาณ” ที่จะรู้ชัดในกลวิธีในเหตุในปัจจัย ในเหตุในผลนั้นๆ ตาม
 รูปตามนาม ตามรูปตามรอยที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องกัน ละเอียดลออน
 นั้น ไม่มี หรือ ไม่รู้ชัด จะเอามาพูด นำมาชี้แจงก็ไม่ออก หยิบมา
 บอกไม่ถูกว่า อะไรเป็นอะไร? ก็เป็นได้ แม้ผู้นั้นบรรลุลแล้วก็ตาม
 แต่พูดไม่ถูก บอกวิธี อธิบายวิธีไม่ได้เลย ก็เพราะไม่มี “มรรค
 ญาณ”

หรือ แม้บางคนรู้แจ้งใน “มรรคญาณ” ดีจากปริยัติ รู้ถูกเหตุ
 ถูกผล เข้าใจได้แจ้งในมรรคละเอียดลออ ทว่า ไม่ได้ลงมือทำจริง
 ไม่ได้ลงมือปฏิบัติ ไม่มี “ผล” เกิดในตนเลย ก็มี “มรรคญาณ” ได้
 เหมือนกัน ทว่า เป็น “มรรคญาณ” ชั้นปริยัติ ไม่ใช่ชั้นปฏิบัติ และ
 เป็น “มรรคแต่ปาก” หรือ “มรรคชี้ไม้ เป็นอุปกิเลส” อยู่เท่านั้น
 เพราะในตนไม่มีสภาวะญาณใดๆ จนถึงญาณ ๑๓ นั้น เกิดในตน

“มรรคญาณ” ที่เป็นปริยัติอันดับที่ ๑๔ จึงไม่ใช่ญาณ ที่เกิด
 ตามระดับชั้น ของสภาวะธรรม ซึ่งเรียกว่า อิทัปปัจยะตา คือ
 เพราะสิ่งนี้ จึงเกิดสิ่งนั้น เพราะสิ่งนั้น จึงเกิดสิ่งโน้น..... ฯลฯ
 “มรรคญาณ” อย่างนี้เรียนรู้ง่าย และทำให้หลงตนเป็นกิเลสง่าย
 ด้วย จึงมีคนเรียกว่า “มรรคง่าย” ซึ่งถูกดีแท้! แล้วที่สุด นานเข้า
 ง่ายๆ ก็กลายเป็น “มรรค” ที่เลอะเทอะ เบี้ยวๆ เบียงๆ เข้าข้าง
 สภาวะธรรมที่ตนยังติดยังยึด เพราะตนไม่มี “ผล” จริง มันก็อาย
 ง่ายๆ ก็เลยเบี้ยว “มรรค” ให้เข้ามาหาสภาวะที่ตนมีตนเป็น พอ

รักษาหน้าไปเรื่อยๆ “มรรคญาณ” ชนิดนี้เริ่มต้นดี พอนานเข้า กลายเป็น “มิจฉามรรค” หมด

๑๕. ผลญาณ คือ ความรู้แจ้งในสภาวะที่ตนได้ ตนมิตนเป็น อันก็คือการตัด “โคตรภู” ของตน จากกิเลส-ตัณหา-อุปาทาน แต่ละอันแต่ละอย่างมานั่นเอง **อบายมุขเอย โลกามิส**

๘ เอย กามคุณ ๕ เอย อตฺตาในจิตของตนเอย ทั้งหลายนั้นแล ผู้ มี “ผล” แท้ รู้แจ้งเป็น “ญาณ” ก็รู้จริง เพราะมีจริงด้วย เข้าใจ ถ่องแท้ด้วย

เช่นเดียวกันกับ “มรรคญาณ” คือ มันเป็นความรู้ชัดเจนแจ่มแจ้ง ที่เกิดจาก “ปฏิสังขา” และ “ปัจจเวกขณะ” ถ้าผู้ใดไม่มี “ผล” ในตนแท้ๆ จะนำ “ผล” มาพูดนั้น ก็พูดอย่างคนตาบอด มาแต่กำเนิด อธิบายเรื่องสีต่างๆ ว่าสวยอย่างนี้ ดีอย่างโน้น พอ ถูกซักเข้าซัดๆ ก็จนแต้ม หรือละอายุไป ความละอายจะทำให้ ผู้ ไม่มี “ผล” มักจะบิดเบือน - บดบัง “ผล” ที่แท้จริงไปเรื่อยๆ ใน

ที่สุดก็เลยไม่รู้ว่ “ผล” แห่งการปฏิบัติธรรม คืออะไรแท้ๆ ละ
 อะไร? เลิกอะไร? หยุดขาด พรากจาก เว้นหยุดในอะไร? ก็เลยไม่รู้
 กัน ทั้งๆ ที่เลิกสิ่งที่ “คน” ทั้งหลาย ติดๆ ยึดๆ อยู่แท้ๆ ก็พูดไม่
 ออก บอกไม่ได้

เพราะ ผู้รู้แบบปริยัติ หรือรู้แต่เพียงภาษานั้น ไม่กล้าพูด
 ตรง ๆ ไม่กล้าเปิดเผย มันอาย มันฟ้องตัวเอง ที่ตัวเองยังละ ยัง
 เลิก ยังหยุดในสิ่งนั้นๆ เรื่องนั้นๆ ไม่ได้ แต่ตัวอยากเป็นอาจารย์
 อยากเป็นผู้สอน เลยตีขลุมไปพูดถึงแต่ “ผล” ชั้นสุดท้าย ในจิตชั้น
 ลึก ชั้นสุขุม ชั้นปลาย “ผล” ชั้นต้น ชั้นกลางทั้งหลาย อันจะต้อง
 ละเลิก หยุดขาดมาตาม ลำดับ เลยไม่พูดกัน ไม่หัดวาง ไม่หัดละ
 กัน เพราะถ้าพูดเข้า มันฟ้องอยู่ไหนไหน ในตัวอาจารย์ ผู้ละสิ่งที่
 เป็นกิเลสหยาบๆ ต้นๆ (วิติกมกิเลส) หรือกิเลสกลางๆ (ปริยภู
 ฐานกิเลส) ยังไม่ได้มันั้นๆ จึงหลบๆ เลี่ยงๆ ไปพูดถึงแต่กิเลส
 ละเอียด ชั้นลึกสุด (อนุสัยกิเลส) อันรู้ไม่ได้ง่าย ๆ เห็นกันได้ยาก
 เพราะมันชั้น “จิต” (รูปจิต-อรูปรจิต) ชั้นความเกี่ยวข้องจริงๆ

“จิตสังขาร” คนรู้เห็นไม่ได้ง่าย ก็พอกลบเกลื่อน ลูกศิษย์ลูกหา
 ไปได้ จึงหาผู้บรรลुได้ยาก หาผู้เข้าใจจริงๆ ได้น้อย หนักๆ เข้า ก็
 พุดกลบเกลื่อน สำทับเข้าไปอีกเสียเลยว่า ใครจะพุดถึง “ผล” อัน
 เป็นคุณวิเศษ (อุตตริมนุสสรธรรม) ที่ตนละ ตนเลิกได้ ให้ใครได้ยิน
 ไม่ได้ เป็นการเสียหาย เพราะแท้จริง ตนนั้นรู้แก่ใจตนเองดีว่า ตน
 ยังไม่บรรลु จึงบิดพริ้วเสียว่า พุดถึงคุณวิเศษที่ตัวหลุดพ้นแล้ว ให้
 ใครได้ยินได้ฟังไม่ได้ เนื่องด้วยตนยังกระดากอาย ที่จะอวดอุตต
 ริมนุสสรธรรม ที่ไม่มีในตน หรือตนยังรู้ว่า ขึ้นพุดไปตนก็ปาราชิก
 นั้นแลเป็นเหตุให้ อาจารย์ผู้ไม่บรรลุ หาเหลี่ยมมุมมาพุด เรื่อง
 บิดพริ้วเหล่านี้ แถมกล่อมเกล่อม ผลักไสเข้าไปต่อเอาง่ายๆ ด้วยว่า
 ถ้าใครขึ้นพุด ผู้นั้น “ปาราชิก”เอาด้วย ถ้าเป็นพระ นี่ก็เป็นเพราะ
 ผู้อยากเป็นอาจารย์ ผู้ไม่มี “ผล” เกิดในตน ได้บิดเบือนแก้ไข
 ให้แก่ตน เพียงความโลภใน ลาภ-ยศ-สรรเสริญ-สุข อยู่เท่านั้น จึง
 เป็นเหตุแห่งความเสื่อม ของศาสนาอย่างร้ายเรื่องหนึ่ง

ผู้มี“ผล”ในตนแล้วจริง จะนำมาอวดมาแสดงได้เสมอ และควรแสดงควรอวยงด้วย โดยเฉพาะ “ผล” ในสิ่งที่ตนละตนเล็ก ตนวาง ตนตัด “โคตรภู” ออกมาได้จริง และ ไม่ใช่ “ผล” ในไตร่จฉานวิชชา หรืออิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ แต่เป็น“ผล” ของอนุศาสนีปาฏิหาริย์ คือ ผลที่พ้นทุกข์ได้ ผลที่ได้หลุด ได้พราวจากสิ่งทีโลกๆ เขาติดเขายึด “ผล”อย่างนี้จึงประกาศเป็นคำสอน (อนุศาสนี) “ผล”เช่นนี้ จึงแสดงให้เป็น “ศาสนา” ให้ได้ คือแสดงให้คนรู้ นำไปประพฤติ จนบรรลุปฐมจรรย (ศาสนา) ให้ได้นั่นเอง เป็น “คาถา” บ้าง คือบทสั้นๆ ย่อๆ หรือเป็น“คัมภีร์”บ้าง คือแจกแจงอธิบายให้ละเอียด สุขุม พิศดาร (อาคม) และอันไหน เป็นคำสั่งของพระพุทธเจ้า (อาณาน) เราก็อ้างก็บอก ก็นำมาประกอบมาเทียบมาเคียง อันไหนเป็นคำพูดของเรา คำอธิบายของเรา เป็น “คัมภีร์”บ้าง เป็น “คาถา” บ้าง เราก็บอกชัดว่า เป็น “อาคม”ของเรา จึงจะได้ชื่อว่า เป็นผู้จรรโลงศาสนา ผู้สืบต่อศาสนา (เลข) ไม่ใช่มามั่วอมพะนำ “ผล”

มานั่งปิดบัง “ผล” กันไว้ หรือแม้แต่ “มรรคญาณ” ที่แท้จริง อันเกิดจากการปฏิบัติ เป็นปฏิเวธธรรมก็เช่นกัน จะต้องอธิบาย จะต้องอวดต้องแสดงให้มาก ต้องพูด ต้องกล่าวเป็นคำสอนให้มาก จึงจะเรียกว่า ผู้มี “อนุศาสนี” หรือ ผู้สืบทอด “ศาสนา” แท้ และเป็นตัว “ศาสนา” จริงๆ อย่าให้มีแต่ “อนุศาสนี” ที่เป็น “มรรคง่าย” หรือ “มรรคใหญ่-มรรคสูง” จนเกินฐานะตน อยู่มากมายเกลื่อนกล่นน้ก “ศาสนา” มันจะกลายเป็น “กิเลสหนา” กันไปหมดแล้ว ขอให้ มี “สัมมามรรค” คือ “มรรคขั้นต้น” แล้วก็ “มรรคขั้นกลาง” ไปตามลำดับแห่งบุคคลกันบ้าง อย่าหลงอยู่แค่ “มรรคขั้นสูง” เป็น “มรรคใหญ่ไฟสูง” จนเกินฐานะ เเกินจริง ของตนแต่ละบุคคลอยู่น้กเลย เร่งตรวจจิตกาย ของตนเข้าแท้ๆ บ้างเถิด

ปัจจุบันนี้ ผู้ประกาศ “มรรค” เบี้ยวๆ มีมาก เพราะไม่ใช่ตัว “ศาสนา” แท้ ไม่ใช่ผู้มี “มรรคญาณ” ที่เกิดหลัง “โคตรภูญาณ” และแถมถูกเสี้ยมสอนมาจาก อาจารย์-เกจิอาจารย์-ปาจารย์เก่า

ที่ไม่บรรลุดังกล่าวแล้ว พาปิดบังสิ่งที่ไม่ควรปิด พาพูดในจุดที่รู้ได้ยาก เข้าใจไม่กระจ่าง แล้วก็โพนทนาว่า เป็น “มรรคสูง” เป็น “มรรคใหญ่” มี “มรรค ๔” เท่านั้น อันจะออกลูกภาษา มาเป็น คำสวดยว่า โสดาปัตติมรรคบ้าง สกิทาคามีมรรคบ้าง ฯลฯ เรื่อยไป แต่จริงๆ แล้ว มักจะพูดกันแต่ “อรหัตตมรรค” อันเป็น มรรคสูงสุด มันจึงไม่งามเป็นต้น-กลาง-ปลาย จึงไม่ค่อยได้อะไร ก็จะได้แค่ภาษา และติดอยู่วนอยู่แต่กับภาษาก็ดูสูง ดูใหญ่ดี ทว่า ไม่เข้าหาสภาพของเนื้อแท้ที่ตนจะต้องหัดลงมือละ ลงมือตัดกัน เลย จึงทำให้ศาสนาล่าช้า บิดเบี้ยว และตกต่ำลง เสื่อมลง ๑ อย่างแท้จริง

ธรรมะของตถาคต เป็นไปเพื่อความละ ความคลาย ความหน่าย ความเลิก ความวาง ตั้งแต่เรื่องรูปหยาบๆ วัตถุชัดๆ ที่มัน เพื่อ มันควรลด ควรละ ควรหน่าย ควรเลิก มาให้ได้เป็นระดับๆ ก็ไม่พูดกันแล้ว มีแต่พิธีการจะหลอกให้คนหลง ลาก-ยศ-สรรเสริญ และติด “สุข”

สอนให้เลิก “โลก” ในลาภ-ยศ-สรรเสริญ-สุข ไม่พูด แต่หาทางช่วยๆ ให้คนโลกในลาภในยศ ในสรรเสริญในสุขยิ่งขึ้น โลกแม้ในบุญที่ปั้นรูปสวรรค์ ปั้นเทวโลกล่อให้นักเข้าไปเสียอีก ทั้งๆ ที่คำว่า “บุญ” นั้น สภาวะจริงๆ มันคือการเสียสละ ไม่ใช่การได้ การเอา พูดว่า “ได้บุญ” แต่แท้จริงคือเสียวัตถุไป เสีย “จิตโลก” ออกไป นั่นต่างหากเป็นการละ “รูป” วาง “นาม” แท้ ๆ

สอนให้เลิกติดยึดออบายมุขต่างๆ ไม่พูด แต่หาทางให้เล่นห่วย เล่นเบอร์ เล่นการพนันขั้นต่อ ช่วยๆ ให้ติดมหรสพ นักเข้าเอามาเล่น มาแสดงในวัดให้ครื้นเครง ส่งเสริมไปเสียด้วย หรือไม่ก็ยุให้คนซื้อตุ้มมหรสพ (ทีวี-วิทยุ-ตู้เพลง) มาถวายพระ ถวายวัดเอาเสียด้วย

นี่หรือ คือ “อนุศาสน์!” คือ “อาคม!” คือคำสอน ที่จะนำไปเป็นตัวอย่าง นำไปประพฤติเพื่อเกิดพรหมจรรย์ เกิดศานนาก็จงพากันคิด พากันสังวรให้มากๆ เถิด

“ผลญาณ” ที่รู้ในตนว่า ตนเล็กอบายมุขต่างๆ มาได้ เล็ก
 ขาดจากกามคุณได้ ละวางลาภ-ยศ-สรรเสริญ-สุขได้ แม้อาตมัน
 หรืออัตตา หรือจิตของเราเอง ที่ยังหลงวิชาความรู้ หลงยกตัวถือ
 ตน เราก็คงไม่ติดไม่หลงยึดได้จริงๆ แม้ที่สุดยังหลงติดยึดใน
 “นิพพาน” เป็นขั้นสุดท้าย ก็ยังจะต้องวางให้เป็น ที่สุดไม่ให้เหลือ
 แม้แต่ “นิमितนิพพาน” ต้องเพิกต้องวาง ให้เป็น “อนิमितนิพพาน”
 ให้ได้ และแม้จะมี “อรูป” เหลือเป็น “ปณิहितนิพพาน” อยู่ ก็
 จะต้องเพิกต้องละ ให้ได้สิ้นหมด เป็น “อัปณิहितนิพพาน” จบลง
 สูญลง เป็น “สูญญตนิพพาน” ให้ได้โน่นแล ผู้ใดมี ผู้ใดได้แล้ว
 เต็ดขาด ผู้ใดแจ้งใน “ผลญาณ” แท้ๆแล้ว จงนำออกแสดง นำ
 ออกอวด และบอกกล่าวทางปฏิบัติสิ่งนั้นๆ มาได้ ให้แก่ผู้ยังติด
 ยังเสพยาอยู่ ให้เขาเล็กเขาละบ้างเถิด ผู้รู้ทั้งหลายเอ๋ย! อวดอุตตริ
 มนุสสธรรม ที่มีในตนจริง แต่ผู้ควรอวดควรรู้ ควรรับไปตาม
 กาละเทศะ ตามลำดับขั้นนั้น มันผิดตรงไหนกัน? ช่วย “ศาสนา”
 จริงๆ กันบ้างเถิด ผู้มีพรหมจรรย์ ผู้มีศาสนาเอ๋ย! ทบทวน

ไตร่ตรอง คิดค้นพิจารณา (ปัจจุเวกขณะ) ให้ดีๆ ดุชิ ในตัวของเรา
 เมื่อแจ้งใน “มรรคญาณ” และ “ผลญาณ” ที่ตนตัด “โคตรภู” มา
 ได้จริงๆ แม้ขั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นปลาย ขนาดเท่าใดๆ ก็จง
 ประกาศ จงอวด จงสอน จงแนะนำกันเถิด คนผู้ใดมีภูมิสูงพอแนะนำได้
 (อุปสัมบันน์) ก็แนะนำสูงทันที ผู้ยังแนะนำได้แค่ชั้นยังไม่สูง ไม่มากนัก
 (อนุปสัมบันน์) ก็แนะนำกันให้ถูกต้องตรงตัว ก็จะมีผลมากยิ่งแล หรือ
 ถึงแม้ผู้รู้ใดๆ จะแนะนำเรื่องสูง พูดเรื่องเกินฐานะ แก่ผู้ยังไม่มีภูมิสูง
 (อวดอุตตริมนุสสธรรม แก่อนุปสัมบันน์) ก็ไซ้จะผิด จะมีโทษน่า
 กลัวจนลนลาน ขึ้นเอาเป็นเอาตายถึงปาราชิก ดังอาจารย์-
 ปาจารย์ ที่ไม่รู้จริงเขาชู้ เขาคาดโทษไว้กันไม่ มันก็เพียงทำให้ผู้ยัง
 มีภูมิน้อยนั้น งง เข้าใจไม่ไหว เสียเวลา หรืออาจจะเข้าใจผิดไปได้
 บ้าง มันก็ยอมไม่เกิดผลดีเท่าที่ควร เท่านั้นเอง จะมาปิดปากเสีย
 ไม่ให้อวดอุตตริมนุสสธรรม หรือไม่ให้พูดมรรคพูดผล พูด
 นิพพานกัน แล้วจะบรรลุมรรค-ผล-นิพพาน กันได้อย่างไร ?

“ผลญาณ” มันคือ วิมุติญาณทัสสนะ คือการรู้แจ้งแทงตลอด ในวิมุติ หรือการหลุดพ้นจากสิ่งที่ ตนเคยติดเคยยึด เคย “เสพย์ติด” ทั้งหลายของเรา มันรู้ทั้งการหลุดแล้ว พ้นแล้ว ตัดขาดแล้วจากจิตของเรา (ตัดโคตรภู) มันรู้ทั้งผลแห่งจิต ที่ได้หลุดได้พ้น ได้ตัดขาดแล้ว วางเฉยได้สนิทแล้วนั้น ว่ามัน “ยิ่งกว่าสุข” (ปรมมัง สุขัง) กันอย่างไร? แท้ๆ ด้วย ไม่ใช่ “สุข” อย่างโลกๆ เขารู้ เขาเสพย์ เขารับสัมผัสกันอยู่ แต่มันเป็น “นิพพาน” เป็น อารมณ์เบา ว่าง เฉย สนิทเย็นสราญแท้ๆ จึงเรียกว่า “ยิ่งกว่าสุข” (ปรมมัง สุขัง) มันไม่ใช่สุขอย่างโลกๆ เข้าใจ หรือ สุขอย่างยิ่ง อย่างคนโลกๆ คิดวาดคำนวนคะเนเอา ถ้าจะเรียกว่า “สุข” มันก็ “สุข” ชนิดที่ไม่มี “รสสุขรสทุกข์” มันเป็นรสเฉยๆ ว่างๆ ไม่รัก ไม่ชอบ ไม่ชื่น ไม่ซัง นั่นคือ “วิมุติรส”

เช่น คนเคยติดบุหรี่ อยากบุหรี่ยิ่งทุกข์ ได้บุหรี่ยมาสูบก็สุข นั่นคือ สุขอย่างโลกๆ ถ้าคนๆ นี้เลิก ตัดขาดบุหรี่ยได้เด็ดขาด จนจิตเฉยสนิท ไม่สุขไม่ทุกข์ ไม่ชอบ ไม่ซังบุหรี่ย เลิกขาดได้สนิท จิต

หมดห่วงไหวในบุหรี สภาวะเช่นนี้แหละ เรียกว่า “**วิมุตติ**
รส” เรียกว่า มี“นิพพาน” แล้วในสิ่งที่ตนไปหลงรสโลก (*โลกีย์รส*)
 นี้คือ “นิพพาน” ง่ายๆ “ผล” ตื่นๆ ที่ควรทำความเข้าใจให้ได้ จง
 สร้าง“วิมุตติ” โดยนัยดังนี้ ให้แก่ตนเข้ามากๆ ตนนติดอะไร? จงทำ
 “วิมุตติ”ออกมาให้ได้

เมื่อผู้ใดเลิก ขาด ละ คลาย หน่าย สิ่งที่เป็นเรื่องของโลกๆ
 มาได้หมด ผู้นั้นก็พ้นโลกได้ อย่างจริงอย่างแท้ ชีวิตก็แสนง่าย
 ชีวิตก็แสนสะดวกสบาย ไม่เป็นภาระ หากจะยังชีพอยู่ ก็มีเพียง
 ปัจจัย ๔ ตามที่พระพุทธองค์ ทรงสอนนักหนาว่า เราจะมี
 “นิสสัย” คือมีความเป็นอยู่ให้ได้อย่างสบาย สะดวกชินชา คุ่นเคย
 กัน **อาหารที่ได้จากบิณฑบาต** คือ อาหารที่ได้มาจาก การเดินถือ
 บาตร ออกไปแสดงธรรมโปรดสัตว์ ตามที่ได้มาเหมาะสมที่สุด
 ง่ายที่สุด ผ้าขาดผ้าทิ้ง ผ้าคลุมขี้ฝุ่นขี้เหงื่อ น้ำเลือดน้ำเหลือง
 เลอะเทอะอะไร ก็นำมานุ่งมาห่มได้ (*ผ้าบังสุกุล*) ที่อยู่ที่พักผ่อน
 แม้อยู่ตามพื้นดินพื้นหญ้า ใต้ต้นไม้ต้นไม้ไร้อะไรก็ได้ (*รุกขมูล*) ยา

รักษาโรค แม่น้ำป่าสภาวะดองผลไม้เปลือกไม้ รากไม้อะไร
 เน่าๆ ก็จงใช้ให้ได้อย่างสะดวกสบายใจ ไม่เดือดร้อนเลยดังนี้
 เป็นที่สุด ของผู้เป็นศิษย์ตถาคต จะพึงปลุกฝังตน อย่าไปมัวติด
 ของฟุ่มเฟือย ของชาวโลกอยู่ อย่าไปเมากับของตกแต่ง ประ
 สารพัด ของคนโลกๆ เขาอยู่ อย่าไปหลงเสพย์ติด สิ่งที่ชาวโลกเขา
 เสพย์ติดกันอยู่เลย อย่าไปมัวหลงสร้างวัด สร้างวังกันอยู่
 นัก หรือ ไม่ก็ไปมัวหลงสร้างยศ สร้าง“ฐานะ”ให้ใหญ่ ให้สูงให้โต
 สร้างสรรเสริญให้ดัง นั้นมันสร้าง “ญาณ” กันคนละญาณแล้ว
 หาใช่“ญาณ” ๑๖ นี้ไม่เลยจริงๆ

ผู้ใดละอะไรได้ ก็จงสอนคนบอกคน ชี้ “ผล” ที่ตนเห็นแจ้ง
 เข้าใจรู้ความดี รู้ประโยชน์ในการไม่ติดยึด รู้ความชั่ว รู้โทษของ
 มันเท่าใดๆ ก็จงแสดง จงช่วยกันประกาศเป็น “อนุศาสน์” เป็น
 “อาคม” กันเทอญ ผู้ที่มี “ผลญาณ” แท้ๆ เอ๊ย! อย่าเผยแพร่กัน
 แต่ “อนุสาด” เผยแพร่กันแต่ “อาคม” ที่เป็นเพียง “ผลญาณ”
 อันเพื่อรวยลาภ รวยยศ รวยสรรเสริญ รวยโลกก็สุขกันนัก มัน

เป็นบาป และตนก็ได้ชื่อว่า “มารผู้ลามก” ตามที่พระพุทธองค์ทรง
ตรัสไว้ใน สังยุตต สคาถ. ข้อ ๓๑๙-๓๒๐

๑๖. ปัจจเวกขณะญาณ คือ ความรู้ที่เกิดจากการทบทวน
ไปมา เป็นความเข้าใจแจ่มแจ้งชัดลึก แน่นแท้ ละเอียดขึ้น สุขุมขึ้น
ตั้งแต่ญาณ ๑ ถึงญาณ ๑๕ หรืออื่นๆ ใดๆ ก็ตามที่เป็นธรรม อัน
เป็นไปเพื่อความละคลาย

ผู้จะมี “ญาณ” หรือมีความรู้แจ่มแจ้งชัดได้แท้ๆ ต้อง
อาศัยการ “ปัจจเวกขณะ” คือทวนแล้วทวนเล่า พิจารณาอีก
ย้อนไปย้อนมา ยิ่งมากยิ่งลึก ยิ่งเจริญแท้ๆ ผู้ใดมี “ผล” แท้ๆ ก็
จะยิ่งแทงทะลุตลอดในธรรม ได้มากแท้ยิ่งขึ้น ผู้ใดมี “ผลเทียม”
หรือไม่มี “ผล” เป็นสภาวะบรรลุลุคพันจริง แต่เอาบัญญัติ เอา
แต่ภาษามานึก มาคิดผกผัน มันก็จะวนเปี้ยวไปเปี้ยวมา ตามภูมิ
ของผู้นั้น แต่จะไม่ส่งเสริมให้อยากสละ อยากละ อยากคลาย
เพิ่มขึ้น เพราะแม้จะสละ ก็เพื่อจะได้มา แม้จะทำทาน ก็เพื่อสร้าง

ความโลภใส่จิตอยู่นั่นเอง มันไม่มี “วิมุติญาณทัสสนะ” อันเป็น
 ความรู้ใน “วิมุติรส” จริง มันจึงไม่มีอะไรจะอุปการะ หรือ
 ช่วยเหลือส่งเสริมคุณด้าน ให้อยากเพิ่ม “วิมุติ” ที่สูงขึ้นๆ ไป
 เรื่อยๆ อีก เพราะมันมีแต่ “โลกียะรส” จึงมีแต่โลกียะ อุปการะ
 เร่งเร้า มันไม่มี “วิมุติรส” จึงไม่มีวิมุติอุปการะเร่งเร้า ให้อยากได้
 “วิมุติ” ยิ่งขึ้นนั่นเอง

ส่วนผู้มีสภาวะ “ผล” จริง จะยิ่งคิดยิ่งไตร่ตรอง พะงทบทวน
 พิจารณาลงไปใน “ผล” นั้นๆ มากเท่าใด และยิ่งรับสัมผัส รู้เห็น
 ต่อสภาพธรรม ของโลกียะมากเท่าใดๆ ก็ยิ่งแจ้งโลก ยิ่งชัดใน
 ความหลอก ความเป็นภาวะ ของโลกียะมากเท่านั้นๆ ก็จะมีเกิด
 ศรัทธา เกิดความเชื่อมั่น เห็นแท้เห็นจริง ชัดใน “วิมุติ” ในสิ่งใหม่
 เรื่องใหม่อันใหม่ ที่ตนยังติดงัดอยู่อีก ความจริงมันจะอุปการะ
 ผู้ปฏิบัติตรงปฏิบัติถูก เป็นเจ้าของ “มรรค-ผล” ที่แท้จริงอย่างนี้
 จริง ๆ

ความหยาบ ความละเอียดลึกซึ้ง ในสิ่งที่ตนเข้าไปติดยึดมั่นนั้น มันจึงมีมากอยู่ แต่รวมลงแล้ว ย่อๆ สั้นๆ ก็ปิด“อบาย” ให้ได้ ก่อน คือตรวจดูตนว่า เราหลงติด “อบายมุข” ไตๆ บ้าง แล้วเลิกวางมาให้ได้ ต่อมาก็ลาภ-ยศ-สรรเสริญต่างๆ แล้ว จึงสุขต่างๆที่ตนติด สุขที่หลงสร้างวิมาน อยากได้โน่นอยากได้นี้ อยากเป็นเศรษฐี เป็นผู้มียศฐาณะ ผู้มีคนชมคนยกย่อง อันเป็นการสร้างภพสร้างชาติก็ตาม สุขที่หลงในรูปรสกลิ่นเสียงสัมผัส อันเป็นกามก็ตาม ก็ต้องละต้องเลิก ต้อง“วิมุตติ” มันให้ได้ สุดท้ายชั้น “อตตะ” หรือ “อาตมัน” คือจิตชั้นลึก ชั้นหลงยึดติด ในภุมิจิตของตน อันเป็นอุปกิเลสทั้ง ๑๐ ดังกล่าวแล้ว ก็จะได้รู้ได้เห็น ในจิตของตนนั้นแหละ ละเอียดลึกซึ้งเข้าไปตามลำดับๆ เป็นรูปเป็นรอย เป็นเค้าโครงให้เราจับถูกตัวถูกตน ถูกฐาน ถูกสภาวะ ถูกรูป ถูกนามแท้ๆ จริงๆ เราจึงจะปฏิบัติได้ผล ถูกเนื้อถูกตัว เป็นจริงเป็นจัง

ญาณทั้งหลายทั้งปวง ๑๖ ลำดับนี้ จะเกิดจริงมีจริง เกิดเอง เป็นเอง เมื่อผู้ใดประพฤติปฏิบัติจริง ตรงตามมรรค ดำเนินแท้

ตามหลัก **ศีล-สมาธิ- ปัญญา** และพากเพียรให้ได้ ตามองค์ธรรม
 ของ **สัมโพชฌงค์ ๗** หรือ **โพธิปักขิยธรรม ๓๗** ญาณย่อมเกิด
 จริง ในบุคคลผู้ประพฤติจริง แม้จะไม่ต้องเรียนรู้ปริยัติของ ญาณ
 ๑๖ นี้เลยก็ได้ เพราะไม่ใช่ความจำเป็นอะไรนัก ถ้าผู้ใดศรัทธาใน
 พระพุทธ พระธรรม และมีพระสงฆ์ ช่วยบอก “มรรค” อันเป็นศีล
 หรือธุดงค์วัตร หรือข้อสมาทานให้ปฏิบัติ ผู้นั้นก็จะเดินทางไปสู่
 ที่สุด คือนิพพาน ได้โดยแท้จริง

เพราะ

ปริยัติ คือ **ศีล** หรือ **ธุดงค์วัตร** หรือข้อสมาทาน ที่จะนำไป
 ประพฤติ เรียกว่า “**มรรคแท้**” เป็นแผนที่ชี้บอกทางเดิน ที่
 จะต้องเอามาเดินแท้ๆ ให้ถึง “จุดหมาย” ไม่ใช่ไปมั่วมาเอา
 “จุดหมาย” มาท่องมาเรียน ได้ภาษาอธิบายรูปร่างของ
 “จุดหมาย” แล้วเราก็เลย “หลงตน” นึกว่า เรา “รู้แล้ว” เรา “ได้
 สิ่งนั้น” แล้ว แท้ที่จริงได้เพียง “ภาษา” ได้เพียง “อรรถา” ที่เป็น
 “วาทะ” ก็เลยยึดเอาไว้เสียแน่น (อุปาทาน) หลงตัวหลงตนว่า ตน

รู้-ตนเก่ง-ตนได้สิ่งนั้น เอาด้วยจริงๆ คนเช่นนี้แหละเรียกว่า ผู้มีแต่ “อัตตวาทุปปาทาน” มีกันมากเหลือเกิน ในหมู่นักธรรมะ ถ้าเราปรารถนาจะมี “ขนมปัง” อยากรู้ “ขนมปัง” ก็ต้องเรียนรู้ “วิธีทำ” ตั้งแต่ง่ายๆ แล้วมาลงมือทำจริงๆ จนได้จับ “ขนมปัง” จริงๆ แล้วเราจะรู้ว่า ดีไม่ดีแค่นี้ อยากรู้ดียิ่งขึ้นก็แก้ไข เพิ่มเติม “วิธีทำ” เพิ่มเข้าไปอีก เพิ่มกลเม็ด หรือวิธีทำที่ลึกซึ้งพิสดารเข้าไปอีก เราก็จะได้ “ขนมปัง” แท้ และดีขึ้นๆ มิใช่ว่าอยากรู้ “ขนมปัง” แล้วไปเรียนลัดเอาแต่เพียง “ขนมปัง” คืออะไร? พอได้รู้ว่า “ขนมปัง” คืออะไร? แต่เพียงภาษาเพียงบัญญัติ แล้วจะคิดว่า ตนได้ “ขนมปัง” แล้วนั้น เป็นการหลงผิดจริงๆ และ ถ้าใครไปเรียนอย่างนั้นจริง มันก็มักจะ “หลงผิด” หรือหลงตนเอาจริงๆ เสียด้วยนะ!

ปฏิบัติ คือ ทำจริง ๆ ให้เกิดผลลงไปที่จิต ให้ได้ตามปริยัตินั้นๆ ทำให้เก่งให้ชำนาญจริงจัง จนมั่นคง หรือตั้งมั่นลงที่จิต เรียกในภาษาบาลีว่า “สมาธิ” (อธิจิต หรือ จิตที่ถูกสำรอก ได้ลดได้ละ

ค้นหาอุปาทาน ได้เลิกสิ่งเสพยาติดี สิ่งที่ตนเมามาย อันมีตั้งแต่
 หยาบๆ ไปจนละเอียด เช่น เมออบายมุข เมอลาภ-เมายศ-เมอ
 สรรเสริญ สุดท้ายเมอสุนัขตัวเอง ออกมาแท้ๆ ได้ตามลำดับๆ) นี้
 คือ “ผล” แท้

ปฏิบัติ คือผลที่จะบรรลุ ก็จะสูงขึ้นๆ ที่สุดก็จะเป็นปัญญา
 เป็น **ญาณ ๑๖** เป็นความรู้แจ้ง เป็นการประสพผล ชัดเจนจริงจัง
 และท้าย สุดแท้ของผล ในการละการวาง จากกิเลส ค้นหา
 อุปาทาน ทุกอัน คือ “**นิพพาน**” แท้ อันมีทั้งเจโตวิมุตติ และ วิมุตติ
 ญาณที่สสนะ

“**ญาณ**” จึงคือ ผล คือ ตัวเกิดจริงเป็นจริงเอง ตามหลังการ
 ปฏิบัติที่แท้ ซึ่งไม่ต้องเอามาท่องมาจำก็ได้ แต่เมื่อผู้ใดมี “ญาณ”
 แท้ๆ แล้วเอาปริยัติมาอธิบายเทียบเคียง ก็ารู้จริง เข้าใจได้แท้
 เห็นได้ สัมผัสเทียบเข้าไปกับผู้บรรลุ “ญาณ ๑๖” นั้นๆ ในแต่ละ
 เรื่อง แต่ละภูมิของตนได้ แต่ถ้าเรายังไม่ได้ปฏิบัติเลย ก็ป่วยการ
 จะไปนั่งเรียน อ่าน ฟัง ท่องบ่นมา เพราะมันไม่ใช่ฐานะ ไม่ใช่

ลำดับของ“ปริยัติ” สำหรับผู้ยังไม่มี การ “ปฏิบัติ” จนประสพผล
จริงๆ

ปริยัติ หรือ มรรคผลนั้น คือ “ศีล” คือ “ทาน” (คือการทำ
ตนให้เกิดการ“ให้” ให้ได้ ทำตนให้“ละ” ทำตนให้“ทิ้ง” ออกให้
ได้ หรือทำตนให้“เลิก” สิ่งที่ตนหลงให้ได้)

ปฏิบัติ หรือ ผลนั้น คือ “สมาธิ” คือ “อธิจิต” (จิตที่ “รู้”
และ “หลุด” หรือ “ให้ออกไป” หรือ “ทิ้งไป” ได้จริงๆ)

ปฏิเวธ หรือ นิพพานนั้น คือ “ปัญญา” หรือคือ ญาณทั้ง
๑๖ นี้แล ที่เกิดจริงมีจริง เป็น “สภาวะ” ในจิตแท้

จะรู้ภาษาเรียกญาณ ๑ ญาณ ๒..... ฯลฯ หรือไม่? ไม่สำคัญ
นัก! ขอให้ปฏิบัติ จนบรรลุมผลเกิด“ญาณ” ที่แท้จริงก็แล้วกัน.

๒๐ ก.ค. ๒๕๑๖

สมณะโพธิรักษ์

จากหนังสือ กินด้วยญาณ ๑๖
ตรวจทาน 5 มีนาคม 2568